

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์บ้านเกร็ดตระการและบ้านนาริสวัสดิ์ ที่มีภูมิหลังต่างกันนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพ
 - 1.1 ความหมาย และคำนิยามของทัศนคติ
 - 1.2 องค์ประกอบของทัศนคติ
 - 1.3 ลักษณะการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
 - 1.4 การวัดทัศนคติ
 - 1.5 ทัศนคติต่อการฝึกอาชีพ
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหญิงในสถานสงเคราะห์
 - 2.1 ประวัติและความเป็นมาของสถานสงเคราะห์
 - 2.2 วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์
 - 2.3 วิธีการรับตัวหญิงผู้พ้นโทษเข้ารับการสงเคราะห์
 - 2.4 การให้บริการแก่ผู้เข้ารับการสงเคราะห์
 - 2.5 การฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์
 - 2.5.1 หลักการในการฝึกอาชีพ
 - 2.5.2 กระบวนการในการฝึกอาชีพ
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหญิงในสถานสงเคราะห์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของภูมิหลัง
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพ

ความหมายและคำนิยามของทัศนคติ

"ทัศนคติ" มาจากภาษาอังกฤษว่า "Attitude" ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า แอปตุส (Aptus) ซึ่งแปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม (Gordon W. Allport, 1967) ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "ทัศนคติ" ไว้หลายอย่าง ดังนี้

โบกาตัส (Bogadus, 1931) กล่าวว่า ทัศนคติคือแนวโน้มของกริยาอาการที่จะเห็นด้วยหรือต่อต้านบางสิ่งบางอย่าง ทั้งนี้แล้วแต่จะเห็นว่าสิ่งนั้นมีค่าในทางบวกหรือทางลบ

เฟอร์กูสัน (Ferguson, 1952) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นการแสดงออกของความเชื่อว่าอะไรถูก อะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ

กิลฟอร์ด (Guilford, 1952) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง อารมณ์ที่ซับซ้อนของบุคคลในการที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สถาบัน หรือเรื่องราวทางสังคม

โรเซนเบอร์ก (Rosenberg, 1956) ให้ความหมายของทัศนคติว่า คือ การตอบสนองทางด้านความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสรรพสิ่ง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เกี่ยวพันกับความคิด ความเข้าใจของบุคคลในด้วย

กู๊ด (Good, 1959) กล่าวว่า ทัศนคติคือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหา หนี หรือต่อต้านบุคคล สภาวะการณบางอย่างหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น

นัลแนลลี (Nunnally, 1959) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสภาวะของบุคคลที่จะตอบสนองในทางบวกหรือทางลบในระดับหนึ่งต่อวัตถุ สถาบัน หรือบุคคล

แมคโดนัลด์ (McDonald, 1959) กล่าวไว้ว่า ทักษะคือ คือ ความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง หรือ คือภาวะความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกในทางใดทางหนึ่ง

ลัมเบิร์ต (Lumbert, 1965) ให้ความหมายของทักษะคือ คือ ลักษณะคงที่ของความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงออกต่อบุคคล กลุ่มสังคม และเหตุการณ์ต่าง ๆ

ออปเพินไฮม์ (Oppenheim, 1966) สรุปไว้ว่า ทักษะเป็นสภาพความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาในลักษณะเดิม เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าเดิมนั้น

ออลพอร์ต (Allport, 1967) กล่าวว่า ทักษะเป็นสภาพจิตใจ และประสาทเกิดจากการได้รับประสบการณ์ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสภาวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

ฮิลการ์ด (Hilgard, 1968) กล่าวว่า ทักษะคือ พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งของ แนวความคิด หรือสถานการณ์ใด ๆ ในการเข้าหาหรือหนีห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่เอนเอียงไปในลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งดังกล่าวนั้นอีก

ซิมบาร์โด และ เอบเบเสน (Zimbardo and Ebbesen, 1970) ได้ให้ความหมายของทักษะไว้ว่า ทักษะคือ ความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ ความชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล กลุ่มสังคม สถานการณ์ วัตถุ หรือแนวคิด และถ้ามีสถานการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นบุคคลเพียงแต่มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นโดยไม่จำเป็นต้องร่วมมือก็ได้ชื่อว่า มีทักษะต่อสิ่งนั้น

ไตรแอนดิส (Triandis, 1971) ได้สรุปว่า ทักษะมีความหมายที่สำคัญอยู่ 2 ประการคือ ทักษะเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองและเป็นความสม่ำเสมอในการตอบสนองของบุคคลต่อบุคคลอื่น หรือต่อสภาพทางสังคม

วอล์ลแมน (Wohlman, 1973) กล่าวว่า

"ทักษะคือ สภาพความพร้อมของจิตใจที่ผ่านประสบการณ์จนเกิดการเรียนรู้แบบแน่นและผลักดันให้มนุษย์ตอบสนองต่อบุคคล วัตถุ หรือแนวคิด เฉพาะสิ่งเฉพาะอย่างในลักษณะสอดคล้องหรือขัดแย้งได้ ทักษะประกอบด้วยสิ่งที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม"

อานาสตาซี (Anastasi, 1976) กล่าวว่า ทักษะคือ ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกมาว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ต่อเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น ทักษะคือไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงแต่สามารถสรุปคาดพิง (Infered) จากพฤติกรรมภายนอก ทั้งที่ต้องใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษา

ชิสแมน (Chisman, 1976) ได้รวบรวมความหมายของทักษะจากนักจิตวิทยาหลาย ๆ คน แล้วสรุปออกมาสั้น ๆ ว่า ทักษะคือ ความคงทนของการประเมินค่าทางอารมณ์และจิตใจ

กระทรวงศึกษาธิการ (2499) ได้บัญญัติคำนิยามของคำว่า ทักษะไว้ว่า ทักษะคือ หมายถึง ทักษะ ความรู้สึกของคนซึ่งเป็นอำนาจหรือแรงขับอย่างหนึ่งที่แฝงอยู่ในจิตใจมนุษย์และพร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

เดโช สวานานนท์ (2512) กล่าวว่าทักษะคือ สภาวะความพร้อมของจิตใจหรือประสาทในการที่จะตอบโต้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และสภาวะความพร้อมดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างถาวรพอสมควร

กมล สดประเสริฐ (2516) ได้กล่าวถึง ทักษะคือว่า "ทักษะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ เขาว่าปัญญาและความถนัดก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ แต่การวัดบุคลิกภาพที่แล้ว ๆ มาเป็นการวัดส่วนเด่นของคนส่วนเด่นนั้น คือ ลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน เป็นคุณสมบัติของคน ๆ นั้น ทักษะคือเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีอยู่ในตัวคนและความรู้สึกนี้ทำให้คนคิดลึก รู้สึก และแสดงออกเมื่อเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทุกคนมีทักษะต่อสิ่งที่ตนเห็น เช่น บางคนมีทักษะไม่ดีต่อคนต่างด้าว และไม่พอใจเมื่อเห็นการกระทำของคนต่างด้าวเท่านั้นก็จัดเป็นทักษะ

ประสาร ทิพย์ธารา (2520) ได้สรุปความหมายของทักษะคือว่า หมายถึงความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดหรือบุคคลใด ทั้งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมในทางที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ทั้งนี้เป็นผลจากการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ

เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์ (2520) ได้ให้ความหมายของทักษะคือไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจจะ เป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2521) กล่าวถึง ทักษะคติ ว่าทักษะคติเป็นกิริยาท่าทางที่แสดงออกของคนเราที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น วัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคล การวัดทักษะคติจะต้องพิจารณา กิริยาท่าทางหรือการตอบสนองหลายด้าน หลายประการ รวมกันเป็นส่วนรวม

วุฒิชัย จำนงค์ (2521) กล่าวว่า ทักษะคติเป็นระดับความรู้สึกที่ดีหรือเลวที่มีต่อ หรือเชื่อมโยงกับวัตถุทางจิตวิทยา จุดเริ่มต้นของทักษะคติอาจเห็นได้จากปฏิกิริยาโต้ตอบง่าย ๆ ในการชอบหรือเข้าหา หรือการไม่ชอบหรือถอยห่าง

สุรีย์ ชีรดากร (2524) ได้สรุปไว้ว่า ทักษะคติเป็นสภาพทางจิตใจที่เกิดจาก ประสบการณ์อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจแสดงท่าทีออกมา ในลักษณะที่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่พอใจ ไม่เห็นด้วยก็ได้

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้กำหนดศัพท์บัญญัติไว้เช่นกันว่า "ทักษะคติ" หมายถึง แนวความคิดเห็น ส่วน "เจตคติ" (attitude) นั้น หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สภาพ วาดเขียน (2525) ได้อธิบายถึงทักษะคติไว้ว่า

"ทักษะคติเป็นขบวนการทางความคิดที่สะสมต่อเนื่องกันในเชิงศักยภาพของมนุษย์ที่มีต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมเมื่อถึงโอกาสที่จะกระทำการหรือ กระทำกิจกรรมนั้น ๆ ตามวัตถุประสงค์โดยอาศัยกฎเกณฑ์จากประสบการณ์เดิม สถานการณ์ที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันและความคาดหวังที่คิดว่าน่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้และ เป็นไปได้ในปัจจุบันและอนาคต ทั้งในด้านเกี่ยวกับส่วนบุคคลและสังคมแวดล้อม"

ประภา เหมสุวรรณ (2526) ได้สรุปความหมายของทักษะคติไว้ว่า ทักษะคติเป็น ความคิดเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อ สถานการณ์ภายนอก

ปราณี รามสูต (2528) ให้คำนิยามทักษะคติว่า หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ ความเห็น ความรู้สึก และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์เป็นอย่างไร ไป อันมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ หรือเหตุการณ์นั้น ๆ

จากแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ทักษะคิดคือ สภาพทางจิตใจของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ แล้วทำให้เกิดความพร้อมที่จะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางบวกหรือลบ ในทางสนับสนุนหรือต่อต้าน เป็นต้น

องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติดี้องค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด การตอบสนอง การรับรู้ และการวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งมีผลทำให้เกิดทัศนคติและสามารถบอกได้ว่าสนใจหรือไม่สนใจ ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

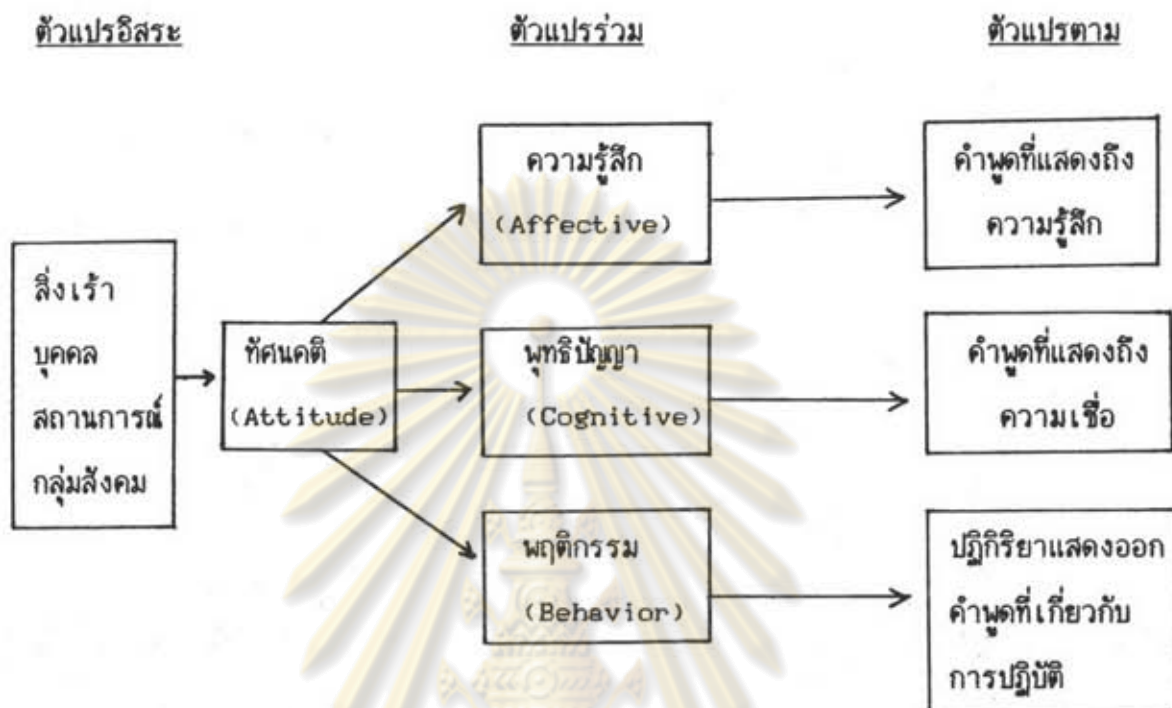
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่จะคล้อยตามความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจะแสดงออกในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรัก ความโกรธ ความเกลียดชัง ความพอใจ หรือความไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ ความพร้อมที่จะกระทำอันเป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึกซึ่งแสดงออกมาในรูปของการประพฤติปฏิบัติโดยการยอมรับหรือปฏิเสธ หรือเฉย ๆ และเป็นการกระทำที่สามารถสังเกตเห็นได้

จากองค์ประกอบทางทัศนคติทั้ง 3 ด้าน ตามที่ แมคไควร์ (McGuire, 1969) ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของทัศนคติต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยองค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญาหรือความรู้ ความเข้าใจ เป็นขั้นพื้นฐานของความรู้สึกของบุคคล และความรู้สึกจะมีผลกระทบต่อการแสดงออกของบุคคลนั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางของพฤติกรรม

ไตรแอนดิส (Triandis, 1971) ได้สรุปองค์ประกอบของทัศนคติเป็นแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบของทัศนคติ

และไพบูลย์ อินทริชา (2527) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด (Cognitive Component) เป็นการตอบสนองต่อบุคคลในลักษณะของการรับรู้ อันสืบเนื่องมาจากความคิดความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของสิ่งปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากการวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับทำให้ทัศนคติที่แสดงออกมาในแนวความคิดว่าอะไรถูกอะไรผิด
2. ความรู้สึก (Affective Component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิดความเชื่อ ถ้าบุคคลมีความคิดในแง่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจะแสดงออกในรูปของความรัก ความโกรธ ความชอบ ความพอใจ ความเกลียด หรือความไม่พอใจ
3. พฤติกรรม (Behavior Component) คือความพร้อมที่จะกระทำเป็นผลเนื่องมาจากความคิด และความรู้สึกซึ่งออกมาในรูปของพฤติกรรม โดยการยอมรับหรือปฏิเสธ และเป็นการกระทำที่สามารถสังเกตเห็นได้

ลักษณะการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

นันแนลลี (Nunnally, 1959) ได้สรุปลักษณะสำคัญของทัศนคติว่า แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทัศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคล เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่าถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะที่จำกัด
3. ทัศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวรพอสมควรทั้งนี้ เนื่องจาก แต่ละบุคคลต่างก็ได้สะสมประสบการณ์ การรับรู้ และผ่านการเรียนรู้มาเป็นอันมาก อย่างไรก็ตามทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

ชอร์ และไรท์ (Shaw and Wright, 1967) ได้กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นผลจากการที่บุคคลประเมินผลจากสิ่งเร้าแล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม
2. ทัศนคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยจะครอบคลุมช่วงของทัศนคติในด้านบวกไปจนถึงด้านลบ
3. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีมาตั้งแต่กำเนิดหรือเป็นผลมาจากการพัฒนาการจากส่วนประกอบของร่างกายและวุฒิภาวะ
4. ทัศนคติขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่คงที่และเปลี่ยนแปลงได้ยาก

ทัศนคติเกิดได้ 2 แบบ คือ

1. ทัศนคติทางบวก (Positive) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความพึงพอใจเห็นด้วย อาจทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ หรืออยากเข้าใจสิ่งนั้น

2. ทศนคติทางลบ (Negative) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง หรือต้องการหนีให้ห่างสิ่งนั้น

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม ก็ได้กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของทศนคติไว้ดังนี้ คือ

1. ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คนเราได้รับทศนคติจากประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต บางครั้งได้รับจากการเอาอย่างซึ่งเริ่มตั้งแต่เด็กซึ่งอยู่ในวัยที่มีอายุน้อย สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา ลีลาเลี้ยงต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อนฝูงของเด็ก นับว่ามีอิทธิพลต่อการสร้างทศนคติของเด็กในช่วงวัยระยะเริ่มต้นทั้งสิ้น
2. ทศนคติเป็นเครื่องกำหนดขอบเขตตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ที่เด็กหรือบุคคลใช้พิจารณาสิ่งแวดล้อมนั้นคือ บุคคลพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในแง่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะคนเรามีทศนคติไม่เหมือนกัน เด็กบางคนมีทศนคติที่ดีต่อการเรียนก็มองว่า ครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ เด็กบางคนมีทศนคติไม่ดีต่อครูก็คิดว่าครูเป็นผู้คอยจับผิด
3. บุคคลแต่ละบุคคล ย่อมมีทศนคติต่อสถานการณ์เดียวกัน หรือต่อบุคคลเดียวกัน แตกต่างกันไปได้หลายลักษณะ แล้วแต่ประสบการณ์ของบุคคลนั้น
4. ทศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจจะเป็นสิ่งที่ถาวรตลอดไป หรือชั่วคราวก็ได้ทศนคติบางอย่างที่อยู่ในสภาพไม่มั่นคงก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนทศนคติที่มั่นคงถาวรย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพ และการเปลี่ยนแปลงย่อมมิได้ยาก อย่างไรก็ตามการแนะนำที่ดี ตลอดจนวิธีการสอนที่ดีของครูย่อมทำให้เด็กเปลี่ยนทศนคติไปในทางที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกัน
5. ทศนคติมีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กมาก ฉะนั้นถ้าเด็กคนใดมีทศนคติที่ดีต่อการสอนของครู และต่อตัวครูแล้วเด็กมักจะได้รับความสำเร็จจากการเรียนนั้น ๆ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กมีทศนคติต่อการสอนของครูในทางที่ไม่ดีแล้ว การเรียนของเด็กมักจะล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่และจะทำให้เด็กเกิดความท้อแท้ในการเรียน

กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาวรัมย์ (2524) กล่าวไว้ว่า ทักษะคติอาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดู เช่น เด็กที่เกิดในครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ ก็จะมีควมเลื่อมใสนับถือศาสนาพุทธไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากได้พบเห็นและปฏิบัติอยู่ทุกวัน
2. จากประสบการณ์ส่วนตัว คนที่เคยถูกสุนัขกัดย่อมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสุนัขมากกว่าคนทั่วไป
3. จากเหตุการณ์ที่ประทับใจ ซึ่งมักจะเป็นประสบการณ์เพียงครั้งเดียว
4. การรับเอาทัศนคติเดิมของผู้อื่นที่มีอยู่แล้วมาเป็นทัศนคติของเรา เช่น เมื่อเป็นนักศึกษาใหม่ เรามักจะรับทัศนคติต่าง ๆ จากนักศึกษาเก่า
5. ลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละคน เช่น บางคนมองโลกในแง่ร้าย ก็มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งอื่น ๆ
6. อิทธิพลของสื่อมวลชน
7. ความต้องการที่จะให้สมปรารถนา ทำให้เราเกิดทัศนคติต่อสิ่งอื่น ๆ เช่น คนไข้มักทัศนคติที่ดีต่อหมอ เพราะหมอเป็นผู้ที่รักษาโรคของเขาให้หายได้

ประภาณี สุวรรณ (2520) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดทัศนคติอย่างรวมๆ ว่า ได้แก่

1. ตัวบุคคล ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูหรือฝึกอบรม และเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล ขณะเดียวกันบุคคลก็ย่อมมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลเหล่านั้นแตกต่างกันด้วย
2. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ ความเหมือนกันของทัศนคติของบุคคลสองบุคคล เมื่อบุคคลทั้งสองนั้นมีทัศนคติที่เหมือนกันและมีโอกาสที่จะมีปฏิกริยาหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ความคิดเห็นของแต่ละคนจะเป็นสิ่งตอบแทน (reward) ให้กันและกัน
3. กลุ่ม บุคคลหนึ่งย่อมมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกหลายคน ในขณะที่บุคคลนั้นก็อาจจะมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มอื่นด้วย ทัศนคติของบุคคลนั้นย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลในกลุ่มที่เขาเป็นสมาชิกด้วย ดังนั้นทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงทางหนึ่งก็โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่ม

4. สัมพันธภาพระหว่างกลุ่ม กลุ่มต่าง ๆ ถ้ายังมีความเหมือนกันมากเท่าใดในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม โดยทั่ว ๆ ไปความชอบกันระหว่างกลุ่มก็จะมิมากเท่านั้น

เฟลแมน (Feldman, 1985) กล่าวว่า เด็ก ๆ จะได้รับทัศนคติจากที่ต่าง ๆ กัน คือ จากผู้ปกครอง ครู วัตถุ เพื่อน เหล่านี้เป็นต้น ขณะเดียวกันเด็กก็จะเรียนรู้ทัศนคติจากขบวนการ 3 ประการ คือ

1. การกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการแบ่งประเภทขึ้น (Classical conditioning) หมายถึงการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเข้าร่วมสังคม ทำให้เด็กรับรู้ตามการรับรู้ของสังคม และเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นขึ้น
2. การกำหนดเงื่อนไขที่เป็นสื่อ (Instrumental conditioning) หมายถึงการเรียนรู้ในการตอบสนอง ซึ่งมีผลต่อการสนับสนุนการแสดงออกในทางบวกหรือทางลบของบุคคล
3. การเลียนแบบ หมายถึง การเรียนรู้จากการเฝ้าสังเกตบุคคลจากสิ่งต่าง ๆ เช่น การเลียนแบบจากผู้ปกครอง จากโรงเรียน โบสถ์ หรือสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ในการเปลี่ยนทัศนคตินั้น เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทัศนคติจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไบบูลย์ อินทริวิชา (2519) ได้กล่าวถึง ทัศนคติที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งว่า อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยแรงจูงใจ
2. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยเทคนิคและวิธีการอันเหมาะสม
3. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยการกระทำและการปฏิบัติจริง
4. บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยหลักการแห่งเหตุผล

ลูซี่ ธีรดากร (2524) ได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลพอจะสรุปได้ดังนี้

1. เปลี่ยนส่วนประกอบทางพุทธิปัญญา หรือความรู้ ความเข้าใจ
2. เปลี่ยนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้
3. เปลี่ยนโดยใช้อิทธิพลของกลุ่ม

นอกจากนี้ สุชา จันทน์เอม (2531) ยังได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้

3 ประการ ดังนี้คือ

1. การชักชวน (Persuasion) มีบุคคลจำนวนมากสามารถปรับปรุงทัศนคติหรือเปลี่ยนทัศนคติของตนเสียใหม่หลังจากได้รับคำแนะนำ คำบอกเล่า หรือได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น เช่น เด็กที่กลัวความมืด หากได้รับคำแนะนำหรือคำอธิบายให้ทราบความจริงก็อาจจะเลิกกลัวได้

2. การเปลี่ยนกลุ่ม (Group Change) กลุ่มมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติของบุคคลมาก ฉะนั้นหากจะเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลก็ควรใช้วิธีการเปลี่ยนกลุ่มสมาชิก เช่น เด็กที่ขี้เกียจเรียนหนังสือ เพราะอยู่กับเพื่อนที่ขี้เกียจเรียน ถ้าหากจัดกลุ่มเสียใหม่ให้ย้ายไปอยู่กับกลุ่มที่ขยันเรียน เด็กจะค่อย ๆ เปลี่ยนมาขยันเรียนตามกลุ่มที่ตนอยู่ได้

3. การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เป็นการชักชวนให้บุคคลหันมาสนใจหรือรับรู้ โดยการสร้างสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เช่น ตั้งชื่อแปลก ๆ เพื่อให้คนสนใจ ใช้ภาษาแปลก ๆ การแจกฟรี เช่น บริษัทที่ผลิตสินค้าใหม่ ๆ ก็มักจะแจกฟรีก่อนแล้วขายภายหลัง หรือหาของแถมเพื่อเป็นการชักชวนให้คนทั่วไปสนใจเหล่านี้ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทัศนคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับและจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นจะได้ผลมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ (สุชา จันทน์เอม, 2531) ดังนี้ คือ

1. การเลือกรับรู้ (Selective perception) คนเราจะรับรู้ในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเท่านั้น หากสิ่งใดไม่เหมาะสมกับตนก็จะตัดออกไปคือไม่รับรู้นั่นเอง และเมื่อรับรู้สิ่งใดมาแล้วก็จะยึดเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของตนและเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. การหลีกเลี่ยง (Avoidance) นั่นคือคนเราจะรับเอาแต่สิ่งที่ไม่ให้ความสุขหรือทำให้ในสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้น ส่วนสิ่งที่จะบังเกิดความทุกข์แก่ตนแล้วจะไม่ยอมรับ คนประเภทนี้ก็เปลี่ยนทัศนคติได้ยากเช่นกัน

3. การสนับสนุนของกลุ่ม (Group support) บุคคลที่ประสบความสำเร็จ ขณะอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็จะไม่อยากจะเปลี่ยนแปลงกลุ่มใหม่ เพราะมีความสุขและประสบความสำเร็จแล้ว พวกนี้ก็จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ยากเช่นเดียวกัน

การวัดทัศนคติ

เนื่องจากเราให้ความหมายของคำว่า "ทัศนคติ" ว่าเป็นความพร้อมในจิตใจของบุคคลในการยอมรับ การคัดค้าน การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ตลอดจนการชอบหรือไม่ชอบของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นหากเราต้องการทราบว่าใครสักคนหนึ่งหรือคนกลุ่มหนึ่งมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร เราอาจใช้วิธีการวัดทัศนคติในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ (Allen G. Edwards, 1957)

1. โดยวิธีการสัมภาษณ์หรือซักถามโดยตรง

วิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายและตรงมากที่สุดที่ผู้ถามจะได้ทราบถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียคือผู้ถามอาจจะไม่ได้คำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบ หรือผู้ตอบอาจบิดเบือนคำตอบเพราะอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ที่ดีที่สุดคือ ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ตอบรู้สึกเป็นอิสระและต้องให้ผู้ตอบแน่ใจว่าคำตอบของเขาจะเป็นความลับ และไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของเขา

2. โดยการสังเกตพฤติกรรม

มีผู้เสนอว่าถ้าต้องการทราบความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลใดก็ตามที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ให้สังเกตพฤติกรรมของเขาต่อสิ่งนั้น แต่วิธีนี้เป็นที่โต้แย้งกันมากกว่าพฤติกรรมของคนไม่อาจแสดงถึงทัศนคติต่อสิ่งใดได้ ทั้งนี้เพราะคนเราอาจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาทั้ง ๆ ที่ภายในใจของเขาอาจไม่อยากจะทำสิ่งนั้นก็ได้

3. โดยการสร้างข้อความที่เป็นข้อคิดเห็นต่อสิ่งเร้าที่เราต้องการวัดทัศนคติ

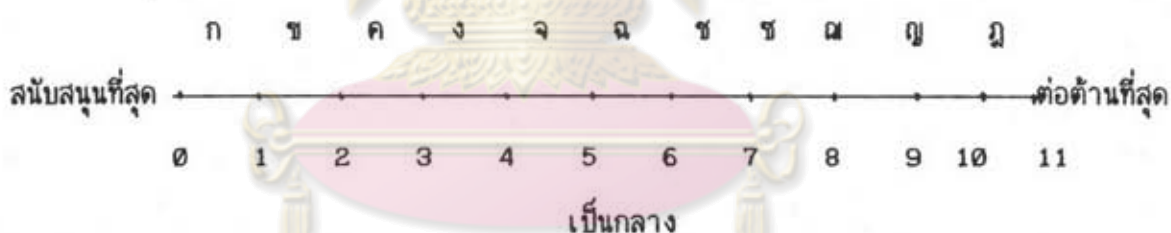
วิธีนี้เป็นวิธีกำหนดให้บุคคลแสดงทัศนคติต่อสิ่งใดก็ตามโดยให้เขาตอบในเชิงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ การวัดทัศนคติวิธีนี้จะออกมาในรูปแบบของแบบวัดทัศนคติหรือเครื่องมือวัดทัศนคติ

ในการสร้างเครื่องมือวัดทัศนคตินั้นได้มีการสร้างมาตราส่วนประเมินค่าทัศนคติ ออกเป็นตัวเลขต่าง ๆ กันหลายแบบ แต่ที่แพร่หลายและนิยมใช้กันมากในปัจจุบันได้แก่ การสร้างมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของเธอร์สโตน (Thurstone) และการสร้างมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของเธอร์สโตน (Thurston Type Scales)

เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์ (2522) ได้กล่าวถึงการสร้างมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของเธอร์สโตนว่ามีหลักเกณฑ์ในการสร้างพอสรุปได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อความที่ต้องการวัดทัศนคติให้มากพอ โดยให้ครอบคลุมมาตราวัดทัศนคติที่ต้องการวัดจากด้านที่ยอมรับมากที่สุดจนถึงด้านที่ไม่ยอมรับมากที่สุด
2. นำข้อความที่รวบรวมไว้แนบไปให้ผู้ตัดสินซึ่งมีความรู้ความสามารถในการวัดทัศนคติประมาณ 50-300 คน เป็นผู้กำหนดน้ำหนักของข้อความว่าควรจะอยู่ตำแหน่งใดในมาตราวัดทัศนคตินั้น โดยจัดแบ่งข้อความออกเป็น 11 พากจากกลุ่มข้อความที่สนับสนุนที่สุดจนถึงต่อต้านที่สุด ดังนี้

3. นำผลการตัดสินทั้งหมดมาแจกแจงนับว่า ข้อความหนึ่ง ๆ จะถูกจัดอยู่ในพวกใดกี่ครั้ง แล้วคำนวณหามาตราส่วน (Scale Value) ของข้อความแต่ละข้อ คือ หาคะแนนมัธยฐาน (Median) จะตกอยู่ในช่องใดใน 11 ช่อง เมื่อหามาตราส่วนของทุกข้อความเสร็จแล้วก็เลือกข้อความ โดยการหาค่าควอไทล์ (Quartile) แล้วเลือกข้อความที่มีค่าควอไทล์น้อยประมาณ 20-30 ข้อความมาใช้เป็นแบบวัดทัศนคติ

คะแนนทัศนคติของผู้ตอบแต่ละคน คือ คะแนนมาตรฐานของมาตราส่วนของทุกข้อความที่ผู้ตอบเห็นด้วย

การสร้างมาตรวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert-Type Scale)

เชิดศักดิ์ ไชวาสินธ์ (2522) ได้กล่าวถึงการสร้างมาตรวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ตว่ามีหลักเกณฑ์ในการสร้างพอสรุปได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อความที่ต้องการวัดทัศนคติโดยหลีกเลี่ยงข้อความที่มีความกำกวมหรือมีความหมายเป็นสองนัย
2. ตรวจสอบข้อความที่รวบรวมได้ เพื่อความเหมาะสมและรัดกุมของข้อความ
3. นำไปทดลองใช้โดยกำหนดน้ำหนักในการตอบตัวเลือกต่าง ๆ ของแต่ละข้อความ วิธีที่นิยมมากคือ วิธีที่นำข้อความที่จะใช้วัดทัศนคติไปให้ผู้ตอบลงความเห็นว่ามีความรู้สึกต่อข้อความนั้นอย่างไรบ้าง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้คะแนน 5 4 3 2 หรือ 1 ตามลำดับในกรณีที่มีทัศนคติทางบวก และให้คะแนน 1 2 3 4 หรือ 5 ตามลำดับในกรณีที่มีทัศนคติทางลบ

4. นำผลที่ได้จากการทดลองให้มาวิเคราะห์ข้อกระทบ (Item Analysis)

เพื่อหาอำนาจจำแนก แล้วคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้ใช้เป็นแบบวัดทัศนคติต่อไป

คะแนนทัศนคติของผู้ตอบแต่ละคน คือ ผลรวมของคะแนนทุกข้อ ผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีก็ควรจะได้คะแนนต่ำในแต่ละข้อซึ่งทำให้คะแนนรวมต่ำไปด้วย ส่วนผู้ที่มีทัศนคติที่ดีก็ควรจะได้คะแนนสูงในแต่ละข้อ ซึ่งจะทำให้คะแนนรวมสูงไปด้วย

จะเห็นได้ว่าแบบวัดทัศนคติตามวิธีการของลิเคิร์ตนี้มีผู้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด เพราะสร้างขึ้นได้ง่ายกว่าแบบวัดทัศนคติตามวิธีการของเธอร์สโตน (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2520)

เซลทิส และคณะ (Selltiz and Others, 1966) ได้กล่าวว่า ข้อบกพร่องของแบบวัดทัศนคติของเธอร์สโตนอยู่ที่มีความยุ่งยากในการสร้างมากกว่าแบบวัดทัศนคติตามวิธีการของลิเคิร์ตแบบวัดทัศนคติของลิเคิร์ตใช้จำนวนข้อมากกว่า จึงทำให้ครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง การสร้างก็ง่ายกว่าของเธอร์สโตน แต่ยังมีข้อบกพร่องที่คล้ายกับของเธอร์สโตนคือ ถ้าผู้ตอบสองคนได้คะแนนเท่ากัน เขาอาจตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในข้อเดียวกันหรือต่างกันได้ และต่างระดับกันด้วยก็ได้ แต่เมื่อรวมคะแนนแล้วได้คะแนนเท่ากันและถือว่าทั้งสองคนมีทัศนคติอยู่ในระดับเดียวกันทั้ง ๆ ที่ตอบแต่ละข้อไม่เหมือนกัน

นอกจากแบบวัดทัศนคติทั้งสองแบบที่กล่าวมานี้ ยังมีวิธีการวัดทัศนคติแบบอื่น ๆ ที่รู้จักกันดีอีก เช่น มาตราจำแนกความหมาย (Semantic Differential Scale) ของ ออสกู๊ด และคณะ (Osgood Suci and Tannenbaum, 1957) มาตราระยะทางสังคม ของโบกาดีส (Bogardus' Social-Distance Scale) มาตราสคาโลแกรมของกัตต์แมน (Guttman's Scalogram) เป็นต้น (ธีระพร อูวรรณโณ, 2521) แต่วิธีที่ง่ายที่สุด คือ การอธิบายโดยระบุจำนวนเปอร์เซ็นต์ของการตอบในแต่ละข้อว่าเห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่ เห็นด้วย (อนันต์ ศรีโสภา, 2525)

ในการสร้างเครื่องมือวัดทัศนคตินั้น สก็อตต์ (Scott, 1968) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติจำเป็นจะต้องศึกษาถึงลักษณะของทัศนคติดังนี้คือ

1. ทิศทางของทัศนคติ (Direction) ทัศนคติแสดงออกได้ 2 ทิศทาง คือ

1.1 ทัศนคติเชิงนิมาน หรือทัศนคติทางบวก (Positive) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในทางชอบ ผิงพอใจ คล้อยตาม หรือเห็นด้วย ทำให้บุคคลแสดงออกหรือปฏิบัติในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ

1.2 ทัศนคติเชิงนิเสธ หรือทัศนคติทางลบ (Negative) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในลักษณะไม่ผิงพอใจ เกลียด ต่อต้าน หรือไม่เห็นด้วย ทำให้บุคคลเกิดความเบื่อบ่าหน่ายหนีให้ห่างจากวัตถุนั้น หรือสภาพการณ์นั้น ๆ

2. ระดับของทัศนคติ (Magnitude) หมายถึง การที่บุคคลแสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นอาจมีความรู้สึกเพียงผิวเผิน เล็กน้อย หรือลุ่มลึก ทัศนคติระดับผิวเผินจะไม่มี ความคงที่ เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ส่วนทัศนคติระดับลุ่มลึกจะคงทนถาวร และเปลี่ยนแปลงยาก

3. ความเข้มของทัศนคติ (Intensity) หมายถึง ปริมาณของความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะปรากฏในรูปของความรู้สึกต่อสิ่งนั้นมากหรือน้อยเพียงใด

อาจสรุปได้ว่า ทัศนคติเป็นความคิด ความเข้าใจ ความเห็น ความรู้สึก และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และการแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมที่ยอมรับหรือปฏิเสธ สนับสนุนหรือต่อต้าน เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เหล่านี้เป็นต้น ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และ ประสบการณ์ เป็นสภาพความพร้อมในการตอบสนองของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการแสดง พฤติกรรมของบุคคลเช่น ทัศนคติต่อวิชา ทัศนคติต่อการเรียน ก็ย่อมมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

ของวิชานั้น ๆ ที่คนคิดแม้เป็นสภาพทางจิตใจที่ค่อนข้างถาวรคงทนแต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงและ พัฒนาได้โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม และถึงแม้ว่าทัศนคติไม่สามารถที่จะสังเกตได้ โดยตรง แต่เราสามารถอ้างอิงได้จากพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกทางภาษาและไม่ใช้ภาษา และสามารถวัดให้รู้ได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้แบบทดสอบหรือมาตราวัดทัศนคติโดยใน การสร้างเครื่องมือวัดทัศนคตินั้นจะต้องสร้างให้สามารถวัดได้ครอบคลุมว่า บุคคลมีทัศนคติใน ทิศทางใด ทางบวกหรือทางลบมีระดับทัศนคติมั่นคง ผิดเพี้ยน หรือลุ่มลึกเพียงใด ตลอดจนมี ความเข้มของทัศนคติมากน้อยเพียงใดด้วย

ทัศนคติต่อการฝึกอาชีพ

ทัศนคติทางการเรียนนับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ตลอดจนสามารถทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้โดยเฉพาะทัศนคติต่อครูผู้สอน และต่อคุณค่าของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหากใครมีทัศนคติต่อสิ่งใดในทิศทางใดก็ย่อมมีผลต่อ พฤติกรรมที่คน ๆ นั้นแสดงออก ฉะนั้นหากหญิงที่เข้ารับการสงเคราะห์มีทัศนคติที่ดีต่อตัวครูผู้สอน และต่อคุณค่าของการศึกษาในวิชาชีพที่ตนเข้ารับการฝึกแล้วก็จะก่อให้เกิดความตั้งใจ อยากรู้ อยากรู้อะไรในวิชาที่ครูสอน และเอาใจใส่ในการเรียนอย่างแท้จริง นำทรัพย์สิน จันทรหอม (2505) กล่าวว่าถ้านักเรียนรู้สึกพอใจ ถูกอารมณ์ในการกระทำหรือพฤติกรรมของครูที่แสดง ต่อตนเองหรือเพื่อนฝูง การกระทำของครูนั้นจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับ นักเรียน ส่งเสริมความสนใจ เอาใจใส่ต่อการเรียน ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อครูและ การศึกษาเล่าเรียนอันจะก่อให้เกิดผลสำเร็จในการเรียนด้วย

การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูกับ นักเรียน ถ้าหากนักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อครู ต่อเป้าหมายของการศึกษาและต่อเพื่อนร่วมชั้น แล้ว การเรียนการสอนก็ย่อมจะดำเนินไปโดยไม่ราบรื่น เพราะนักเรียนจะขาดความเคารพ ยำเกรง ไม่เชื่อฟังและรับฟังคำสั่งสอนของครู ทำให้นักเรียนไม่สามารถจะรับความรู้จากครูได้ ซึ่งย่อมจะมีผลกระทบกระเทือนต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนด้วย (ธนุ แสงศักดิ์, 2505)

ศรีสมร พุ่มสะอาด (2522) ได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติในการเรียนมีอิทธิพลโดยตรง ต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอย่างมาก หากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครู วิธีสอนของครู โรงเรียน และขบวนการเรียนการสอนตลอดจนยอมรับวัตถุประสงค์ และคุณค่าของการศึกษาแล้ว ย่อมก่อ

ให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจในอันที่จะมีความขยัน ความเอาใจใส่ มีมานะพยายามตั้งใจเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพ แต่ถ้าหากว่าผู้เรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อการเรียนแล้วย่อมเป็นเหตุให้ผู้เรียน เกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย หมกกำลังใจในการเรียน ซึ่งทำให้ผลการเรียนตกต่ำด้วย

ในการฝึกอาชีพที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้แก่หญิงผู้เข้ารับการสงเคราะห์ในรูปแบบ ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ทัศนคติของผู้เรียนต่อวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกนับว่ามีความ สำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของหญิงในสถานสงเคราะห์มาก ดังเช่นที่ ปราณี รามสูตร (2528) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ทัศนคติมีผลต่อความชอบหรือไม่ชอบต่อวิชาที่เรียน เช่น นักเรียนชอบครูผู้สอน วิชานั้นก็อยากเรียนด้วย ทำให้เกิดความชอบวิชานั้น มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนนั้น ซึ่งถ้า เขาได้มีโอกาสเรียนวิชาดังกล่าว ย่อมมีแนวโน้มว่าเขาจะต้องพยายามเรียนให้ได้ผลดีเป็นต้น
2. ทัศนคติมีผลต่อการใส่ใจในการเรียน
3. ทัศนคติมีผลต่อการเรียนรู้
4. ในบางครั้งทัศนคติก็มีอิทธิพลที่จะทำให้บุคคลมุ่งมั่นที่จะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ ได้ผลดี

นอกจากนี้ รัตนา พลับพลา (2533) ยังได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่ สำคัญประการหนึ่งต่อสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีทัศนคติ ที่ดีต่อครูผู้ฝึกสอน ยอมรับในตัวครูและยอมรับในคุณค่าของอาชีพที่ฝึกแล้ว เขาก็จะมีความสนใจ และตั้งใจฝึกจนสุดความสามารถอันจะส่งผลให้การฝึกอาชีพนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อครูและต่อคุณค่าทางการศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อสัมฤทธิ์ผล ทางการเรียนของนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าทัศนคติของหญิงในสถานสงเคราะห์ที่มีต่อการฝึกอาชีพ ทั้งในด้านการยอมรับในตัวครูผู้สอนและการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพนับว่าเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญยิ่งต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการฝึกอาชีพให้แก่หญิงใน สถานสงเคราะห์ควรที่จะสนใจและเอาใจใส่เป็นอย่างมากต่อการศึกษาถึงทัศนคติที่มีต่อการฝึก อาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์เหล่านี้ว่าเป็นไปในทิศทางใด ดังที่ ศรีสมร นุ่มสะอาด

(2522) ได้กล่าวว่า ทักษะคติต่อการเรียนอาจแสดงออกได้ 2 ประเภทคือ ทักษะคติที่ดีหรือ ทักษะคติในทางบวก (Positive Attitude) และทักษะคติที่ไม่ดีหรือทักษะคติในทางลบ (Negative Attitude) กล่าวคือ หากผู้เรียนมีทักษะคติที่ดีต่อการเรียน หรือต่อวิชาที่เรียน ก็จะแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจในการเรียน สนใจเรียน มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้สึกว่าการเรียนง่าย สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ได้เป็นอย่างดี และยอมรับว่าการเรียนจะช่วยให้ตนเองสามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ แต่หากผู้เรียนมีทักษะคติที่ไม่ดีต่อการเรียนก็จะแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบการเรียน ไม่ชอบครู เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดเรียนบ่อย ๆ มีความเชื่อว่าการเรียนไม่อาจช่วยแก้ปัญหาในชีวิตของเขาได้ นอกจากนี้ยังมีผู้เรียนบางคนที่มีทักษะคติอีกประเภทหนึ่งคือเฉย ๆ ไม่แสดงออกซึ่งความพอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งทักษะคติประเภทนี้ก็ควรแก้ไขปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีด้วย ดังนั้นหากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนในสถานสงเคราะห์ได้ทราบถึงทิศทางของทักษะคติที่มีต่อการฝึกอาชีพทั้งในด้านการยอมรับในตัวครูผู้สอนและด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพแล้วก็ควรมีการส่งเสริม หนุนนำ หรือเปลี่ยนแปลงทักษะคติของนักเรียนในสถานสงเคราะห์ให้เป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนาต่อไป ทั้งนี้เพราะทักษะคติซึ่งหมายถึงสภาพทางอารมณ์ ทำทึหรือความรู้สึกที่แสดงออกทางพฤติกรรมในรูปแบบที่แตกต่างกันตามทักษะคติที่มีของแต่ละบุคคลนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะคติต่อการฝึกอาชีพ

จากการค้นคว้างานวิจัยทั้งจากต่างประเทศและในประเทศพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะคติที่มีต่อการฝึกอาชีพของต่างประเทศยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้แต่อย่างใด ส่วนงานวิจัยในประเทศนั้นจากการค้นคว้าพบว่า มีเพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะคติที่มีต่อการฝึกอาชีพไว้โดยตรง อนึ่งการฝึกอาชีพก็นับว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้แก่นักเรียนที่เข้ารับการสงเคราะห์ในรูปแบบของการศึกษานอกระบบโรงเรียน การฝึกอาชีพจึงนับเป็นการเรียนรู้ในแขนงวิชาชีพอย่างหนึ่งของนักเรียนในสถานสงเคราะห์ ดังนั้นการศึกษาถึงทักษะคติทางการเรียนย่อมครอบคลุมไปถึงการศึกษาเกี่ยวกับทักษะคติที่มีต่อการฝึกอาชีพด้วย ผู้วิจัยจึงได้แบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะคติทางการเรียนทั้งของต่างประเทศและในประเทศไว้ดังต่อไปนี้

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติทางการเรียน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

บราวน์และโฮลท์ซแมน (Brown and Holtzman, 1955) ได้ทำการศึกษาว่าแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนจะใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตได้หรือไม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิสัยในการเรียนและทัศนคติการเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โคแกน และเลวิน (Cogan and Levin, 1957) ได้ศึกษาพบว่าความสัมพันธ์แบบอบอุ่นเป็นมิตรระหว่างครูกับนักเรียนจะทำให้การเรียนของนักเรียนดีขึ้นและจากการศึกษาของเขาสรุปไว้ว่ายิ่งครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันดีมากเท่าไร นักเรียนก็จะสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ให้ถึงขีดสูงสุดได้มากเพียงนั้น และลักษณะความสัมพันธ์ของครูและนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อความสนใจในวิชาที่เรียนของนักเรียนตลอดจนความศรัทธาที่นักเรียนให้แก่ครูจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน โดยนักเรียนจะเห็นว่าการเรียนเป็นงานประจำและกิจกรรมเป็นงานอดิเรก ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียนเพราะการเรียนเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนจะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีไปด้วย

เอนสเวิร์ธ (Ainsworth, 1957) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางอย่างเป็นต้นว่าความสามารถที่จะเข้าใจภาษาอังกฤษ (ภาษาพูด) ความสามารถในการสอนภาษาอังกฤษ สติปัญญา นิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนว่ามีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนิสิตชาวอาหรับมากน้อยเพียงใด ผลปรากฏว่า คะแนนจากแบบทดสอบสติปัญญาของกลุ่มตัวอย่างที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกับต่ำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนจากแบบทดสอบสติปัญญา มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเข้าใจภาษาอังกฤษ (ภาษาพูด) หรือกับระยะเวลาที่ศึกษาในอเมริกา กลุ่มตัวอย่างที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงและต่ำมีความสามารถในการเข้าใจภาษาอังกฤษ (ภาษาพูด) ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนจากแบบทดสอบวินิจฉัยการอ่าน (The Diagnostic Reading Test) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และระยะเวลาที่ศึกษาในอเมริกาไม่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนหรือนิสัยในการเรียนหรือทัศนคติ

ในการเรียน จากผลการวิจัยดังกล่าว เอนสเวิร์ธ (Ainsworth) ได้ชี้ให้เห็นว่า นิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมาก

โพแฟม และมัวร์ (Popham and Moore, 1960) ได้ศึกษาพบว่า นิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียน และการปรับตัวทางด้านการเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยศึกษากับนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 287 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนและแบบทดสอบการปรับตัวทางด้านการเรียนนำเอาคะแนนการสอบของสภาการสอบทางการศึกษาและจิตวิทยาแห่งอเมริกา (The American Council on Education Psychological Examination - ACE) และคะแนนเฉลี่ยในภาคการศึกษาก่อนมาคิดคำนวณโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ ผลปรากฏว่าคะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียนและคะแนนการปรับตัวทางด้านการเรียนสัมพันธ์สูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแบบทดสอบทั้งสองดังกล่าวกับคะแนน ACE ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียน กับคะแนนเฉลี่ยและนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียนกับคะแนน ACE แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า แบบสำรวจทั้งสองมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมากกว่าความถนัดทางการเรียน และเป็นการยืนยันว่าแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียน ตลอดจนแบบทดสอบการปรับตัวทางการเรียน ได้วัดคุณลักษณะบางอย่างที่สัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ซึ่งแบบทดสอบความถนัดทางการเรียนคลุมไม่ถึง

มอริส (Morris, 1961) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง จะได้คะแนนนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปีที่ 7 จำนวน 144 คน ชั้นปีที่ 8 จำนวน 130 คน และชั้นปีที่ 9 จำนวน 97 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนให้ครูประจำชั้นประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยให้คะแนนเป็น A B C หรือ D E และเปลี่ยนคะแนนที่ได้จากแบบสำรวจนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนให้เป็นตำแหน่งเปอร์เซ็นต์และทัศนคติในการเรียนกับประเมินค่าของครูเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ครูประเมินให้คะแนน A B ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไต่ของคะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการ

เรียนและทัศนคติในการเรียนจะสูงกว่าพวกที่ได้คะแนน D และ E ร้อยละ 87 ของนักเรียนชั้น 7 ที่ได้คะแนน A-B จะได้คะแนนจากแบบสำรวจฉันทิยในการเรียนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ขึ้นไป ขณะที่นักเรียนที่ได้คะแนน D และ E มีเพียงร้อยละ 31 เท่านั้นที่ได้คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ขึ้นไป ผลของนักเรียนที่เรียนชั้น 8 และ 9 ก็คล้ายคลึงกับของนักเรียนชั้น 7 ดังกล่าว แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงได้คะแนนฉันทิยและทัศนคติในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ

แจ๊คสัน และลาฮาเดอ์น (Jackson and Lahaderne, 1967) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนว่าจะมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนหรือไม่ และการประเมินค่าของครูเกี่ยวกับความพอใจของนักเรียนที่มีต่อประสบการณ์ในโรงเรียนถูกต้องตามความเป็นจริงมากน้อยแค่ไหน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น 6 จำนวน 192 คน เป็นชาย 140 คน หญิง 144 คน I.Q. โดยเฉลี่ยของนักเรียนซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบสติปัญญา (The Kuhlmann Anderson Intelligence Test) เท่ากับ 103.9 ให้ครูที่สอนในชั้น 6 จำนวน 11 คน ประเมินว่านักเรียนของตนมีความพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนหรือไม่อย่างไร และให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ 2 ชุดคือ แบบทดสอบความคิดเห็นของนักเรียน (The Student Opinion Book II) และแบบสอบถามนักเรียนของมิชิแกน (The Michigan Student Questionnaire) สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนได้จากคะแนนสอบปลายปี และคะแนนจากการทำแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของสแตนฟอร์ด (The Stanford Achievement Test) ซึ่งวัดความสามารถทางการอ่าน ศิลปภาษา และคณิตศาสตร์ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความพอใจครูน้อยที่สุด ครูประเมินว่านักเรียนพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนมากกว่าที่เป็นจริง และครูมักจะคิดว่าความพอใจของนักเรียนที่มีต่อประสบการณ์ในโรงเรียนมีความสัมพันธ์สูงกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ซึ่งความจริงแล้วจากการวิจัยครั้งนั้นพบว่า ความพอใจของนักเรียนที่มีต่อประสบการณ์ในโรงเรียนหรือทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน และครูผู้สอนไม่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

ลาฮาเดอ์น (Lahaderne, 1960) ได้ศึกษา ความสนใจที่นักเรียนมีต่อการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียนขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน และสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียนหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของนักเรียน

ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความสนใจในการเรียน การเข้าร่วมในกิจกรรมของนักเรียนแต่ความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมของนักเรียนสัมพันธ์กับสติปัญญา และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน สรุปได้ว่าความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทั่วไปของนักเรียนมากกว่าทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน

คาน (Khan, 1969) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เมื่อต้องการดูว่าประสิทธิภาพของตัวแปรที่เหมาะสมในการทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อการเรียนหรือตัวแปรอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอยู่ในชั้นที่ 8 จำนวน 1,038 คน เป็นชาย 509 คน หญิง 529 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 โรงเรียนในรัฐฟลอริดาให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดทัศนคติ นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจในการเรียน กับแบบสอบวัดความสามารถ (The School and College Ability Test) คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้จากแบบวัดชุดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (The Metropolitan Achievement Test Series-MAT) ผลการศึกษาปรากฏว่าตัวทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักเรียนชายก็คือ ทัศนคติที่มีต่อครู แต่ไม่เป็นตัวทำนายที่ดีสำหรับเพศหญิง กลายเป็นนิสัยในการเรียน เขาสรุปผลการศึกษาว่า นอกจากสติปัญญาแล้ว อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติและนิสัยในการเรียนก็มีอิทธิพลสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนด้วย

ลาเบลล์ (Labelle, 1970) ได้ศึกษาอิทธิพลของทัศนคติในการเรียนต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในชั้นที่ 5 ระหว่างกลุ่มนักเรียนเชื้อชาติอเมริกันสเปนกับอเมริกันอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลในนิวเม็กซิโก จำนวน 882 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามเพศ เชื้อชาติ ผลการเรียนและอาชีพของพ่อแม่ ผลการศึกษาปรากฏว่ากลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงไม่จำเป็นต้องมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมากกว่ากลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับกลางและต่ำ กลุ่มอเมริกันสเปนกับกลุ่มอเมริกันอังกฤษมีทัศนคติต่อโรงเรียนคล้ายคลึงกันมากกว่าต่างกัน กลุ่มนักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูงและปานกลาง จะมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิงจะมีทัศนคติที่ดีกว่าชาย โดยสรุปแล้วทัศนคติในการเรียนมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกัน ทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนแตกต่างกัน

นีล กิล และทิสเมอร์ (Neale, Gill and Tismer, 1970) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น 6 เป็นชาย 105 คน หญิง 110 คน รวม 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทัศนคติต่อการเรียน (The Semantic Differential Instrument) แบบทดสอบสติปัญญาของธอนไดค์ (The Lorge Thorndike Intelligence Test Level II) และแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (The S.R.A. Achievement Series) กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ เมื่อเปิดเรียนสัปดาห์แรกและเมื่อสิ้นปีการศึกษา ผลการศึกษาปรากฏว่า ทัศนคติที่มีต่อวิชาที่เรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา เรขาคณิตและวิทยาศาสตร์ในเพศชาย สำหรับเพศหญิงมีความสัมพันธ์กับวิชาการอ่าน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มนักเรียนชายและหญิงมีทัศนคติต่อการเรียนในตอนต้นปีดีกว่าตอนภาคปลายปีการศึกษา และนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อการเรียนดีกว่านักเรียนชาย

เมเรนส์ และเลมันน์ (Mehrens and Lehmann, 1970) กล่าวว่านักเรียนจะเรียนได้ดีเพียงใดนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือความรู้ปัญญาเพียงอย่างเดียว องค์ประกอบอื่น อันได้แก่ วุฒิภาวะแรงจูงใจ นิสัยในการเรียน ตลอดจนทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อคุณค่าทางการศึกษา ต่อครู ต่อโรงเรียนและวิชาที่เรียนก็อาจมีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้

ลิน และแมคเคชี (Lin and Mackachie, 1970) ได้ศึกษาถึงนิสัยและทัศนคติทางการเรียน ตลอดจนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ความสนใจ วิธีการเรียน นิสัยและทัศนคติในการเรียนล้วนมีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นการศึกษาถึงนิสัยและทัศนคติต่อการเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันจะนำไปสู่การพัฒนาเรื่องสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสมตามความมุ่งหมาย

เบรดโซ (Bledsoe, 1971) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อครูโดยวิธีการสังเกตครูที่สอนในชั้นเรียนและให้คะแนนจากการสังเกต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 4,368 คน แยกเป็นกลุ่มตามระดับความสามารถทางการเรียนให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสังเกตครูจำนวน 180 คน ประมาณ 4 สัปดาห์แล้วให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมด้วยการทำรายงานการสังเกตจากแบบรายงานการสังเกตโดยนักเรียน (The Pupil

Observation Report : POSR) และทำแบบวัดทัศนคติต่อครู (Scale for Measuring Attitudes toward any Teacher : SMAT) แล้วนำคะแนนจากแบบวัดทั้งสองมาทำการวิเคราะห์แยกครูตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และสาขาวิชาที่สอน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน มีทัศนคติต่อครูต่างกัน กลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนสูงมีทัศนคติที่ดีกว่ากลุ่มที่มีความสามารถต่ำ
2. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครูวิทยาศาสตร์น้อยที่สุด และมีทัศนคติที่ดีต่อครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด
3. นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อครูต่างกัน นักเรียนอายุมากจะมีทัศนคติที่ดีต่อครูมากกว่า
4. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครูที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มากกว่าครูที่มีอายุสูงกว่า 35 ปี
5. นักเรียนชายมีทัศนคติที่ดีต่อครูชายมากกว่านักเรียนหญิง ในขณะที่นักเรียนหญิงก็มีทัศนคติที่ดีต่อครูหญิงมากกว่านักเรียนชาย
6. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครูที่สอนสังคมศึกษา ในขณะที่นักเรียนชายมีทัศนคติที่ดีต่อครูสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากกว่า

โคเวล และเอ็นทวิสเทิล (Cowell and Entwistle, 1971) ศึกษาพบว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวจะมีทัศนคติในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวมีวิธีการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แต่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและเก็บตัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเห็นได้ว่าความเห็นในเรื่องที่ว่าทัศนคติในการเรียนจะมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนหรือไม่นั้นปรากฏว่าความเห็นแยกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ทัศนคติในการเรียนน่าจะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ทัศนคติในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

ธอนเบอร์ก (Thornburg, 1975) ได้ทำการศึกษาเพื่อเป็นการประเมินผลทัศนคติของนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน (Drop Out) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนผิวดำและคนผิวขาว จำนวน 509 คน จากรัฐแคนซัส พบว่า 50 % ของนักเรียนจำนวนนี้เป็นผู้ที่มิทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน แต่อีก 24 % แสดงทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนอย่างรุนแรงซึ่งแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น เห็นว่าหลักสูตรในการเรียนไม่มีประโยชน์ เบื่อการเรียน ครูผู้สอนเน้นเรื่องคะแนนมากเกินไป ครูผู้สอนมีความลำเอียง และกฎข้อบังคับของโรงเรียนเข้มงวดเกินไป

ผลงานวิจัยในประเทศไทย

ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพโดยตรงนั้นจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า มีน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พยายามศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางการเรียนเพิ่มเติมดังจะนำเสนอตามลำดับปีดังต่อไปนี้

นำทรัพย์ จันทรหอม (2505) ได้ศึกษาพบว่า ถ้านักเรียนรู้สึกพอใจกับอารมณ์ในการกระทำหรือพฤติกรรมของครูที่แสดงต่อตนเองหรือเพื่อนฝูง ตลอดจนพอใจการกระทำของครูก็จะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน ส่งเสริมความสนใจต่อการเรียน และสามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้แก่นักเรียนได้

นลินี วันชัย (2509) พบว่า ความสัมพันธ์ที่กระหว่างครูและนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักเรียน โดยคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนกับนักเรียน นอกจากนั้นครูจะต้องไม่มีความรู้สึกว่าคุณครูอยู่เหนือนักเรียน ต้องไม่ดูถูกและไม่มีการทำขานเย้ยกับนักเรียน เมื่อครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูก็สามารถปลูกฝังทัศนคติที่ดีกับนักเรียนได้ ดังเช่นที่ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2506) กล่าวไว้ว่า เมื่อได้ก็ตามที่นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าครูยอมรับในตัวเขาและเชื่อว่าเขามีความสามารถ เมื่อนั้นนักเรียนย่อมพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับครู ยอมรับความช่วยเหลือหรือคำตักเตือนแนะนำจากครูในเรื่องการเรียนมากขึ้นด้วย

ประพันธ์ คูหามธุระ (2512) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของนักเรียนไทยมุสลิมในภาคการศึกษาที่ 2 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของนักเรียนที่ลาออกก่อนเรียนจบชั้นประถมศึกษาและไม่เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ ศึกษานิเทศก์อำเภอ 25 คน ครูประจำชั้น 106 คน ผู้ปกครองนักเรียน 324 คน และนักเรียนจาก 4 จังหวัดภาคใต้ 321 คน เป็นนักเรียนชาย 209 คน นักเรียนหญิง 112 คน แยกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 155 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 155 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 166 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษา เห็นคุณค่าของการศึกษาและต้องการศึกษาต่อ นักเรียนส่วนใหญ่รักการเรียน เรียนด้วยความสมัครใจ และต้องการเรียนเพื่อที่จะมีอาชีพเป็นข้าราชการ
2. ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียน ไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนหรือต่อการศึกษา แต่เกิดจากปัญหาอื่น ๆ เช่น ความยากจนทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อไปประกอบอาชีพหรือไม่ก็ต้องการเรียนเกี่ยวกับศาสนาของตนเหล่านี้ เป็นต้น

ภาพร เมฆรักชานิช (2515) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยและทัศนคติในการเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และเปรียบเทียบนิสัยและทัศนคติในการเรียนระหว่างนักเรียนที่สาขาวิชาต่างกัน โดยใช้แบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนของของบราวน์ และโฮลท์ซแมน ฟอร์ม H (The Survey of Study Habits and Attitudes : Brown and Holtzman : Form H) เป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เป็นนักเรียนชาย และหญิง แผนกวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์ แผนกละ 100 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสัยและทัศนคติในการเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงมีนิสัยและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ
3. นักเรียนชายและหญิงมีนิสัยและทัศนคติในการเรียนไม่แตกต่างกัน

4. โดยทั่วไปแล้วนิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนต่างสาขาวิชาจะต่างกันอย่างเห็น นักเรียนชายแผนกวิทยาศาสตร์ และนักเรียนหญิงแผนกศิลปศาสตร์ กับนักเรียนหญิงแผนกวิทยาศาสตร์ และนักเรียนหญิงแผนกศิลปศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2518) ได้ศึกษาถึงทัศนคติของเด็กไทยวัยรุ่นชายและหญิงที่มีต่อครู โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นชาย 360 คน เด็กหญิง 360 คน รวมทั้งสิ้น 720 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงมีทัศนคติต่อครูดีกว่าเด็กวัยรุ่นชาย นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติที่ดีต่อครูมากกว่าเด็กวัยรุ่นชายและหญิงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ

บุษกร เพชรวิวรรณ์ (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อครู เพื่อสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติที่มีต่อครู และเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อครูโดยแยกตามเพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมในครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสภาพในเมืองและนอกเมือง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรมสามัญศึกษาในภาคกลาง จำนวน 1,176 คน ชาย 605 คน หญิง 571 คน แบบวัดทัศนคติที่ใช้ครอบคลุมเนื้อหา 5 ประการ คือ ด้านการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ ความประพฤติก และความสัมพันธ์กับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. อายุของนักเรียนกลุ่มที่มีอายุ 15 ปี 16 ปี 17 ปี และ 18 ปี มีผลต่อทัศนคติต่อครู กล่าวคือ นักเรียนที่มีอายุต่างกันจะมีทัศนคติต่อครูในด้านการปกครองและด้านบุคลิกภาพแตกต่างกัน ส่วนในด้านการสอน ความประพฤติก และความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำมีทัศนคติต่อครูแตกต่างกันในด้านการสอน และการปกครอง ส่วนในด้านบุคลิกภาพ ความประพฤติก และความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ อาชีพค้าขาย รับราชการ เกษตรกร รับจ้างและอาชีพอื่น ๆ มีทัศนคติต่อครูแตกต่างกันในด้านการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ ความประพฤติก และความสัมพันธ์กับนักเรียน

4. นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง ปานกลาง และต่ำ มีทัศนคติต่อครูแตกต่างกันในด้านการสอน บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์กับนักเรียน ส่วนในด้านการปกครองและความประพฤติไม่แตกต่างกัน

5. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อครูในด้านการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ ความประพฤติ และความสัมพันธ์กับนักเรียนแตกต่างกัน

6. นักเรียนที่มีสถานที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง มีทัศนคติต่อครูแตกต่างกันทั้งในด้านการสอน การปกครอง บุคลิกภาพ ความประพฤติ และความสัมพันธ์กับนักเรียน

สมบุญ เกาพัฒนา (2520) ได้ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลของพยาบาลในสังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่าพยาบาลที่มีสถานภาพการสมรส วุฒิทางการเรียน และรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มพยาบาลที่ยังไม่สมรส มีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลดีกว่ากลุ่มพยาบาลที่สมรสแล้ว กลุ่มพยาบาลที่มีวุฒิทางการเรียนสูง มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลในด้านงานพยาบาลและด้านผู้ป่วย และญาติดีกว่ากลุ่มพยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่ำ และกลุ่มพยาบาลที่มีรายได้มากจะมีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลดีกว่ากลุ่มพยาบาลที่มีรายได้ได้น้อย ส่วนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น พบว่า กลุ่มพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ มีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลทุกด้านไม่แตกต่างกัน

วิญญู พูลศรี (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาฝึกให้กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงที่มีความวิตกกังวลในการเรียน นิสัย และทัศนคติทางการเรียนที่ไม่ดีโดยใช้เวลาในการทดลอง 12 ครั้ง ผลปรากฏว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความวิตกกังวลในการเรียน นิสัยและทัศนคติทางการเรียนแตกต่างกับนักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิระวัฒน์ พูลทวี (2523) ได้ทำการศึกษาดทดลองโดยใช้กลุ่มให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาฝึกให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุโม่งค์ จังหวัดลำพูนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัยและทัศนคติทางการเรียนที่ไม่ดี โดยใช้เวลาในการทดลอง 12 ครั้ง ผลปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัย และทัศนคติทางการเรียนแตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้ฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รังสรรค์ สลับแสง (2527) ศึกษาพบว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีอายุ 20 ปีลงมาและอายุ 25 ปีขึ้นไปมีทัศนคติต่อครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกี่ยวกับระดับการศึกษา นักศึกษาระดับที่ 3 และระดับที่ 4 มีทัศนคติต่อครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกี่ยวกับอาชีพของนักศึกษา และทัศนคติด้านความสัมพันธ์กับนักศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกัน แต่ในด้านการสอน การปกครอง ลักษณะท่าทางและความประพฤติไม่แตกต่างกัน

จารุลักษณ์ ฉินพรหมราช (2529) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนต่างกัน พบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติทางการเรียนค่อนข้างดีโดยมีทัศนคติเฉย ๆ ในเรื่องการยอมรับในตัวครู และมีทัศนคติค่อนข้างดีในเรื่องการยอมรับคุณค่าของการศึกษา
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติทางการเรียนแตกต่างกันโดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติดีกว่านักเรียนชาย
3. นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีทัศนคติทางการเรียนแตกต่างกันโดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีทัศนคติทางการเรียนดีกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่
4. นักเรียนที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดต่างกันในการศึกษาของบิดามารดา สภาพของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา ภูมิลำเนาเดิม และจำนวนพี่น้องในครอบครัว มีทัศนคติทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนต่างกันทางด้านประเภทของสถานศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีทัศนคติทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิชัย พรหมอินทร์ (2531) ได้ศึกษาทัศนคติ ค่านิยม และความต้องการของชาวชนบทไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีการพัฒนาต่างกันและมีพฤติกรรมในครอบครัวต่างกัน พบว่าชาวชนบทที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีลักษณะแตกต่างกันมีทัศนคติทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนชาวชนบทกลุ่มที่บุคคลในครอบครัวมีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีทัศนคติต่อการศึกษาดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา

รัตนา พลัฒลา (2533) ได้ทำการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพของผู้ต้องขัง
ในเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีภูมิหลังต่างกัน พบว่า

1. ผู้ต้องขังมีทัศนคติเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อการฝึกอาชีพในด้านการยอมรับ
ในตัวเอง ด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพ และรวมทั้งสองด้าน

2. ผู้ต้องขังที่มีภูมิหลังต่างกันในด้านอายุ ภูมิสำเนา ระดับการศึกษา การอ่าน
และเรียนภาษาไทย สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร อาชีพและรายได้ ศาสนา การศึกษา
ของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดามารดา และจำนวนพี่น้องใน
ครอบครัวมีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้ต้องขังที่เลือกฝึกอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพด้านการยอมรับในตัวเอง
ด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพ และรวมทั้งสองด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

4. ผู้ต้องขังที่เคยเข้ารับการฝึกอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการฝึกอาชีพด้านการ
ยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้าน
การยอมรับในตัวเองและรวมทั้งสองด้านไม่แตกต่างกัน

จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางการเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าว
มานี้ จะเห็นได้ว่าทัศนคติในการเรียนของผู้เรียนนั้นมีอิทธิพลและมีความสำคัญยิ่งต่อสัมฤทธิ์ผล
ทางการเรียนอันจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้
จะพบว่างานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อทัศนคติทางการเรียนมาก ได้มีการศึกษา
ในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติทางการเรียนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอย่างกว้างขวาง ส่วนงาน
วิจัยในประเทศพบว่ามีการศึกษาในเรื่องทัศนคติทางการเรียนอยู่ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพหรือ ทัศนคติทางการเรียนของหญิงในสถาน
สงเคราะห์นั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้เลย จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาทำให้
ทราบว่ามีผู้ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาโสเภณีในแง่มุมต่าง ๆ มากมาย
เนืองใดก็ตาม แต่ในด้านการศึกษถึงทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพในด้านการยอมรับในตัวเอง
และด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพของหญิงโสเภณีที่ถูกจับเนื่องจากกระทำผิดตาม
พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 และได้รับการส่งตัวเข้ารับการสงเคราะห์ใน

สถานสงเคราะห์นี้ยังไม่มีผู้ทำการศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง ทศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพ ทั้งในด้านการยอมรับในตัวครูและในด้านการยอมรับคุณค่าของการฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์เหล่านี้ เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ทศนคติทางการเรียนอันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการเรียนและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการฝึกอาชีพให้แก่หญิงในสถานสงเคราะห์ต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหญิงในสถานสงเคราะห์

ประวัติและความเป็นมาของสถานสงเคราะห์

หลังจากที่ประเทศไทยได้ยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมหญิงโสเภณีฉบับแรก คือ "พระราชบัญญัติป้องกันสัญจรโรค ร.ศ.127" แล้ว ก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ขึ้นแทน รัฐบาลได้ให้เหตุผลในการตราพระราชบัญญัตินี้ว่า

"โดยที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันสัญจรโรคเป็นกฎหมายที่ได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2451 มีบทบัญญัติไม่รัดกุม และไม่มีบทบัญญัติที่จะควบคุมมิให้การค้าประเวณีที่เป็นไปในลักษณะเป็นการเปิดเผยน่าละอาย หรือกระทำให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือรบกวนรำคาญแก่สาธารณชนกับทั้งไม่มีบทบัญญัติปราบการค้าประเวณีที่กระทำโดยบุคคลที่เป็นชายซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ จึงเป็นการสมควรที่จะยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันสัญจรโรคนั้นเสีย และมีกฎหมาย ว่าด้วยการปราบการค้าประเวณีขึ้นใหม่ เพื่อควบคุมมิให้มีการกระทำอันไม่สมควรดังที่กล่าวมานั้น" (พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503, หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ)

การกระทำอันเป็นการขัดต่อกฎหมายตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ได้แก่

1. การเข้าติดต่อชักชวนแนะนำตัวหรือติดตาม หรือรุกเร้าบุคคลตามถนน หรือสาธารณสถานหรือในที่อื่นใดอันเป็นการเปิดเผยและน่าละอายหรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คนอื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าประเวณี

2. เข้าไปเตร็ดเตร่หรือคอยอยู่ตามถนนหรือสาธารณะสถานในลักษณะอาการที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องการติดต่อในการค้าประเวณี

3. เข้าไปมีวสุมในสถานการค้าประเวณี

ถ้าผู้ใดกระทำความผิดดังว่านี้ จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งปรับทั้งจำ (พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี, มาตรา 5)

ยิ่งไปกว่านั้นกฎหมายยังห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณีอีกด้วย ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจะได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503, มาตรา 6) และยังห้ามมิให้มีการค้าประเวณีต่อเพศเดียวกันด้วย การที่มีการบัญญัติห้ามไว้เช่นนี้เพราะว่ามีบุคคลบางจำพวกที่เราเรียกว่า "กะเทย" กระทำการหากินในทางการค้าประเวณีกันมากขึ้นอันเป็นการนำรังเกียจ และนำบาดสีแก่ชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง (พรบ. ปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503, มาตรา 7) ตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ได้กำหนดให้กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งสถานสงเคราะห์ขึ้นเพื่อให้การสงเคราะห์แก่หญิงผู้พ้นโทษจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นสถานที่สำหรับรักษาพยาบาลและอบรมฝึกอาชีพให้แก่หญิงที่ถูกส่งตัวเข้ารับการสงเคราะห์ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมิได้ถือว่าหญิงโสเภณีที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 เป็นนักโทษที่กระทำความผิดอย่างร้ายแรงแต่ประการใด รัฐบาลถือว่าเป็นผู้ที่สมควรจะได้รับการสงเคราะห์ฟื้นฟูสภาพจิตใจ และจัดการฝึกอาชีพให้เพื่อที่จะได้เปลี่ยนแนวทางไปประกอบอาชีพสุจริตอื่น ๆ ที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมประเพณีอีกต่อไป สถานสงเคราะห์ที่ทางกรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งขึ้นมีจำนวน 3 แห่ง ตามลำดับ ดังนี้คือ

1. สถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ ตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เริ่มเปิดดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2503 (ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ประมาณ 3 เดือน) สามารถรับผู้เข้า

รับการสงเคราะห์ได้ประมาณ 150 คนในระยะเปิดให้การสงเคราะห์ในช่วงแรก ๆ ปัจจุบันสามารถรับหญิงโสเภณีที่พ้นโทษตามพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ตามมาตรา 11" ให้เข้ามารับการรักษายาบาลและฝึกอาชีพได้ประมาณปีละ 500 คน

2. สถานสงเคราะห์บ้านปากเกร็ด ตั้งอยู่ที่ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เริ่มเปิดดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม 2504 สามารถรับผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้ประมาณ 300 คน ต่อมาสถานสงเคราะห์บ้านปากเกร็ดได้ถูกเปลี่ยนเป็นศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพภาคกลางเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2531 ตามมติของคณะรัฐมนตรี (ขวัญวงศ์ เจริญวงศ์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2533)

3. สถานสงเคราะห์หญิงบ้านนาวิสวัสดิ์ ตั้งอยู่ที่ตำบลจوهอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เริ่มเปิดดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 17 เมษายน 2509 ในระยะแรกสามารถรับผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้ 200 คน ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงขยายสถานที่และสามารถรับหญิงผู้พ้นโทษเข้ารับการสงเคราะห์ได้ปีละประมาณ 300 คน

ในการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ขึ้นนี้ก็เพื่อที่จะช่วยเหลือหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้าประเวณีให้ได้มีโอกาสกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี และหายจากโรคภัย สถานสงเคราะห์ที่ได้จัดตั้งขึ้นได้แยกการดำเนินงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายรักษายาบาล และฝ่ายการฝึกหัด และปรับสภาพรวมไปถึงการจัดการฝึกอาชีพ ซึ่งเหล่านี้จะอยู่ในความควบคุมดูแล รับผิดชอบร่วมกันของกระทรวงมหาดไทย (กรมประชาสงเคราะห์) และกระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์ กรมอนามัย) โดยจะมีนายแพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ และ

ศูนย์วิทยุโทรพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

"มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 บัญญัติว่า "เมื่อศาลได้พิพากษาให้ลงโทษผู้ใดตามมาตรา 5 มาตรา 6 หรือ มาตรา 7 แล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้นั้นเป็นโรคอันควรได้รับการรักษา หรือเป็นผู้ควรได้รับการฝึกอาชีพ หรือทั้งสองอย่าง อธิบดีมีอำนาจให้ส่งตัวผู้นั้นไปรักษา และหรืออบรมฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์เมื่อผู้นั้นพ้นโทษได้ตามระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด แต่ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันพ้นโทษ"

นักเรียนพยาบาลคณะสาธารณสุขศาสตร์ให้ความร่วมมือในด้านการรักษาพยาบาลและสอบประวัติ ผู้รับการสงเคราะห์ (กรมประชาสงเคราะห์, 2531) สำหรับในต่างประเทศก็มีสถาน สงเคราะห์หญิงโสเภณีเช่นเดียวกัน เช่น ในประเทศญี่ปุ่น ตามกฎหมายป้องกันการค้าประเวณี ของญี่ปุ่น ศาลมีอำนาจสั่งให้ส่งตัวหญิงผู้กระทำผิดไปรับการอบรมและแนะนำหญิงเป็นระยะเวลา 6 เดือน ในสหรัฐอเมริกาก็มีสถานสงเคราะห์หญิงโสเภณีเช่นกัน เช่นในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มี สถานสงเคราะห์โสเภณีอยู่แห่งหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปในถิ่นนั้นเรียกว่า "คลินตันฟาร์ม" ก่อตั้ง เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2457 (กรมประชาสงเคราะห์, กองล้มมาอาชีวสงเคราะห์, เอกสารโรเนียว)

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์

ในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์อาศัยแนวความคิดในการปรับปรุงแก้ไขผู้ กระทำความผิด ดังที่ อรัญ สุวรรณบุพผา (2518) กล่าวไว้ว่า ถ้าจะให้ผู้กระทำผิดกลับตน เป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป จะลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องมีการปลอมประโลม หรือหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไปด้วย ซึ่งแนวคิด เหล่านี้ก่อให้เกิดวิธีการปฏิบัติในแบบต่าง ๆ แก่ผู้กระทำความผิด อาทิเช่น กับนักโทษที่ต้อง จำคุกอยู่ในเรือนจำก็จัดให้มีการฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษา และให้การบำบัดทางการแพทย์และ จิตวิทยาเหล่านี้เป็นต้น สำหรับหลักการสำคัญในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ มี 2 ประการ คือ (สุวริย์ ฌ ระนอง, 2525)

1. การปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการสงเคราะห์อย่างมีมนุษยธรรม เพราะถือว่าผู้รับ การสงเคราะห์เปรียบเสมือนคนไข้ที่เจ็บป่วยอันเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ ตลอดจนความกดดันจากสภาพเศรษฐกิจสังคม ซึ่งเขาดำรงชีวิตอยู่จึงจำเป็นต้องได้รับการ เยียวยา แก้ไข ให้ตรงกับสาเหตุที่ผลักดันให้กระทำความผิด เพื่อให้เขาสามารถดำรงชีวิตใน สังคมต่อไปได้
2. การเน้นให้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ เข้ารับการสงเคราะห์ได้ตระหนักในคุณค่าของตนเอง เกิดขวัญ กำลังใจที่จะปรับสภาพตนเอง และช่วยตนเองได้ในที่สุด

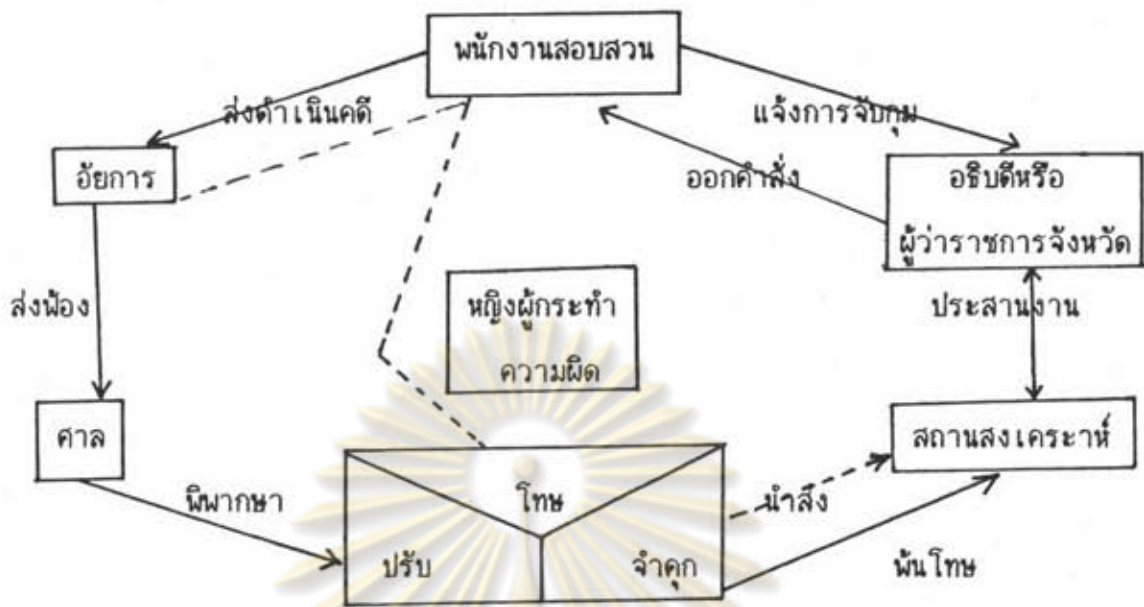
จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐในการสงเคราะห์หญิงผู้ซึ่งพ้นโทษจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 นี้ก็เพื่อช่วยเหลือให้หญิงซึ่งเคยประกอบอาชีพค้าประเวณีดังกล่าวได้พยายามปรับสภาพตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้โดยการมีอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีรายได้และสามารถดำรงชีวิตใหม่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทางสถานสงเคราะห์ได้ยึดถือแนวปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ไว้ 3 ประการ (กรมประชาสงเคราะห์, กองสัมมาอาชีพสงเคราะห์, 2530) ดังนี้ คือ

1. ให้การบำบัดรักษาอาการโรคและโรคทั่วไป
2. อบรมด้านจิตใจและความประพฤติ
3. ให้การศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพในสาขาต่าง ๆ

วิธีการรับตัวหญิงผู้พ้นโทษ เข้ารับการสงเคราะห์

ในการรับตัวหญิงผู้พ้นโทษจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 นั้น ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 กล่าวคือ เมื่อหญิงผู้กระทำความผิดถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดี และคดีได้สิ้นสุดลงตามคำพิพากษาของศาลแล้ว อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์มอบอำนาจให้ตามมาตรา 17 มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวหญิงผู้พ้นโทษเหล่านั้นไปรับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ ดังแผนภูมิที่ทางกรมประชาสงเคราะห์ (2531) ได้สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2531 ไว้ดังนี้ คือ

ศูนย์วิทยุทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากจะให้การสงเคราะห์แก่หญิงผู้พ้นโทษจากการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติ
 ปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 แล้ว ปัจจุบันทางสถานสงเคราะห์ยังได้ให้การสงเคราะห์
 แก่หญิงผู้ซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองฝากเข้ารับการสงเคราะห์เนื่องจากมีความประพฤติ
 โน้มเอียงไปในทางเป็นโสเภณีอีกด้วย (ลักขณา เทศประสิทธิ์, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม
 2533) ส่วนระยะเวลาในการให้การสงเคราะห์มีกำหนดไม่เกิน 1 ปี แต่ถ้าปรากฏว่ามีความ
 ประพฤติดี ชยันตแข็งแรงในการฝึกอาชีพ ไม่เป็นโรคอันควรได้รับการรักษา และเป็นผู้ที่เชื่อถือ
 ได้ว่าจะไม่กลับไปประกอบอาชีพเดิมอีก หรือเป็นหญิงที่มีบุคคลที่มีหลักฐานเชื่อถือได้รับอุปการะ
 รับรองไปทำงานมีรายได้เลี้ยงชีพ ก็อาจจะได้รับการพิจารณาปลดปล่อยก่อนกำหนด

การให้บริการแก่ผู้เข้ารับการสงเคราะห์

เมื่อทางสถานสงเคราะห์ได้รับตัวหญิงผู้พ้นโทษเข้ารับการสงเคราะห์แล้ว ผู้เข้า
 รับการสงเคราะห์จะได้รับการต้อนรับจากผู้ปกครองของสถานสงเคราะห์หรือนักสังคม
 สงเคราะห์ โดยจะได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ระเบียบวิธีปฏิบัติตนระหว่างที่อยู่
 ในสถานสงเคราะห์ ตลอดจนคำแนะนำอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้รับการสงเคราะห์เกิดความหวัง
 มีกำลังใจที่จะปรับสภาพตนเองต่อไปในช่วงเวลาของการเข้ารับการสงเคราะห์ การให้บริการ
 ต่าง ๆ ของทางสถานสงเคราะห์จัดบริการให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนี้ (กรม
 ประชาสงเคราะห์, 2531)

1. บริการด้านปัจจัยสี่ที่เพียงพอตามความจำเป็น ได้แก่ การให้บริการด้านที่พักอาศัย ให้บริการด้านอาหารวันละ 3 มื้อ มีเครื่องนอน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ประจำตัว ตลอดจนอุปกรณ์เลี้ยงดูบุตรที่ติดครรถ์มาคลอดในสถานสงเคราะห์ และบุตรที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูโดยให้นำเข้ามาเลี้ยงในสถานสงเคราะห์ได้ด้วย

2. บริการด้านการรักษาพยาบาล ได้แก่ การตรวจบำบัดรักษาผู้เข้ารับการสงเคราะห์ที่เป็นกามโรค และโรคอื่น ๆ โดยนายแพทย์ของกรมประชาสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยการตรวจโลหิต ตรวจเชื้อหนอง ปัสสาวะ เพื่อวินิจฉัยกามโรคและโรคอื่น ๆ หากผู้เข้ารับการสงเคราะห์ที่เจ็บป่วยมาด้วยโรคอื่น ๆ ก็จะจัดส่งไปรับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลต่าง ๆ อาทิเช่น โรงพยาบาลชลประทาน โรงพยาบาลโรคทรวงอก หรือโรงพยาบาลศรีธัญญา

3. บริการด้านการศึกษาสายสามัญ (Re-education) ได้แก่ การจัดสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ที่ไม่เคยได้รับการศึกษามาก่อนหรือได้รับการศึกษามาก่อน แต่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ให้ได้รับการศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการศึกษาเพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความคิด โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถเลือกวิถีทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตได้ ทางสถานสงเคราะห์ยังได้จัดให้มีการสอบเทียบความรู้เพื่อวัดผลเมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่สถานสงเคราะห์กำหนดเพื่อออกวุฒิบัตรรับรองให้

4. บริการด้านการฝึกอาชีพ (Occupational Training) เพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้เกิดความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่ตนถนัดจนสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้โดยไม่เป็นภาระแก่สังคมต่อไปเมื่อนอกจากการสงเคราะห์ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

5. บริการด้านอบรมจิตใจและความประพฤติ มีการอบรมความประพฤติผู้เข้ารับการสงเคราะห์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกบ่ายวันศุกร์ตามโครงการอบรมฟื้นฟูและปรับสภาพจิตใจด้วยการอบรมทางศีลธรรมจรรยา ตลอดจนกริยามารยาทและความประพฤติที่พึงามของลูกผู้หญิง โดยมุ่งที่จะฟื้นฟูทางด้านจิตใจให้กลับตัวเป็นคนดี รู้จักมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

และผู้อื่นตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสังคมได้ สถานสงเคราะห์ได้มีการนิมนต์ พระสงฆ์มาแสดงปาฐกถาธรรมในวันสำคัญทางศาสนา วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย มารยาทในการเข้าสังคม รวมทั้งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายชาวบ้าน บทบาทของสตรีในการพัฒนาครอบครัว พัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่ควรทราบเพื่อสร้างเสริมทักษะและพัฒนาศักยภาพเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการฟื้นฟูและปรับสภาพจิตใจของผู้เข้ารับการสงเคราะห์ก่อนออกไปสู่สังคมภายนอก

6. บริการด้านสังคมสงเคราะห์และจิตวิทยา โดยนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาของสถานสงเคราะห์จะทำการจัดทำประวัติและสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาส่วนตัว และครอบครัว มีการจัดทำการทดสอบเชาวน์ปัญญาของผู้เข้ารับการสงเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการจัดเข้ารับการศึกษาด้านการศึกษา และการฝึกอาชีพตามความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล

7. บริการด้านการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้สนุกสนาน เพลิดเพลินเป็นการผ่อนคลายความวิตกกังวล ความตึงเครียด เช่น การจัดวิทยุเสียงตามสาย ภาคเช้า ภาคกลางวัน และภาคเย็นมีโทรทัศน์ให้ชม จัดภาพยนตร์ ดนตรีให้ชมเป็นครั้งคราว ให้มีการเล่นกีฬาและกายบริหาร มีห้องสมุดซึ่งมีหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น สารคดี นิตยสาร นวนิยาย การ์ตูนให้อ่าน เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดงานในโอกาสเทศกาลประจำปี เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันไหว้ครู วันเข้าพรรษา วันแม่แห่งชาติ ฯลฯ เพื่อให้การศึกษาด้วยการปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ และร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีอันดีงามของไทย ทางสถานสงเคราะห์บ้านเกร็ดตระการยังได้มีการจัดชมรมเพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการสงเคราะห์ ให้มีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม มีระเบียบวินัย มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ชมรมที่จัดตั้งมีด้วยกัน 4 ชมรม ได้แก่

7.1 ชมรมแสงเทียน ได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในเรื่องความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญต่างๆ ในรอบปี โครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือแห่งชาติ อบรมมารยาทและวัฒนธรรมไทย บริการเขียนจดหมาย บริการหนังสือ เหล่านี้เป็นต้น

7.2 ชมรมส่งเสริมสุขภาพ ได้จัดกิจกรรมออกกำลังกายทุกวัน จัดแข่งขัน กีฬานักเรียนสถานสงเคราะห์ในวันสุกัลป์ดาห์โดยช่วยกำจัดขยะ และรักษาความสะอาดบริเวณ เรือนนอน บริการตัดเล็บ ทำผม ให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว กำจัดโรคผิวหนัง หิด เหา และให้แต่ละหอผลัดเปลี่ยนกันตากอุปกรณ์เครื่องนอนในวันสุกัลป์ดาห์

7.3 ชมรมเกษตร มีการจัดกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ นิชยืนต้น ผักการทำปุ๋ยหมัก ผักการเพาะชำพันธุ์ไม้และการตอนกิ่งไม้ นับเป็นการช่วยปลูกฝัง ให้มีความขยัน มีมานะ อดทน ไม่หยิ่งโหยง รู้จักค่าของเงิน และนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ได้ต่อไป

7.4 ชมรมศิลปิน มีกิจกรรมฝึกรำไทยและศิลปะพื้นบ้านของภาคต่าง ๆ มี นันทนาการทุกเย็นวันอังคาร และวันศุกร์ มีการจัดประกวดร้องเพลงและการแสดงละครต่าง ๆ ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมของชมรม

1. ทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้รับความเพลิดเพลิน ลดความวิตกกังวล คลายความเครียด

2. ทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์มีสุขภาพจิตดีขึ้น

3. ทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์มีสุขภาพกายดีขึ้น

4. ทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์มีความภาคภูมิใจที่มีส่วนในการพัฒนา สถานสงเคราะห์

5. ทำให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์มีการพัฒนาตนเอง

6. เพื่อลดการหลบหนีของผู้เข้ารับการสงเคราะห์

8. การบริการในระยะที่กำลังจะออกจากสถานสงเคราะห์ ผู้รับการสงเคราะห์ จะได้รับการต่าง ๆ ดังนี้

8.1 จะได้รับการอบรมชี้แนะแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้เข้ากับ สถานแวดล้อมภายนอกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนให้ความหวังและกำลังใจในการเริ่มต้น ชีวิตใหม่ภายนอกสถานสงเคราะห์ เช่น แนะนำให้ทำงานตามที่ได้รับการฝึกอาชีพสาขาที่ตนถนัด แนะนำเรื่องการฝากบุตร เข้ารับการสงเคราะห์ เพื่อไม่ให้เป็นการประจบประแจงและ

เพื่ออนาคตของเด็ก แนะนำให้ทราบถึงสถาบันต่าง ๆ ที่จะติดต่อขอความช่วยเหลือเมื่อประสบความเดือดร้อนภายหลังพ้นการอุปการะของสถานสงเคราะห์ตลอดจนวิธีการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ

8.2 จัดหางานให้ทำในกรณีที่ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ประสงค์จะให้สถานสงเคราะห์จัดหางานให้ตามวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมเมื่อนั้นจากการอุปการะของสถานสงเคราะห์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้มีอาชีพตามที่ตนถนัดและสามารถนำวิชาชีพที่เรียนไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้

8.3 ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้มีโอกาสทำตนให้เป็นประโยชน์ตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล เช่น มอบหมายให้เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานบางอย่าง

9. การบริการในระยะที่ออกจากสถานสงเคราะห์ หลังจากอยู่รับการสงเคราะห์ครบ 1 ปี

9.1 ติดต่อให้ญาติมารับตัวกลับโดยสถานสงเคราะห์ติดต่อนัดหมายไว้ล่วงหน้า

9.2 ส่งกลับภูมิสำเนาเดิมโดยออกค่าใช้จ่ายให้และได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพจากเจ้าหน้าที่ตำรวจรถไฟจนถึงภูมิสำเนา

9.3 จัดหางานให้ทำซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานในโรงงาน ร้านค้าและงานบ้าน

9.4 นักสังคมสงเคราะห์นำส่งถึงบ้านในกรณีที่ผู้เข้ารับการสงเคราะห์มีภูมิสำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง

10. การติดตามผล หลังจากผู้เข้ารับการสงเคราะห์ออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว ทางสถานสงเคราะห์จะดำเนินการติดตามผลโดยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะ 3 เดือน ระยะ 6 เดือน ระยะ 9 เดือน และระยะ 12 เดือน ภายหลังได้รับการปลดปล่อย ทั้งนี้เพื่อสอบถามทุกข์สุขและความต้องการที่จะให้ทางราชการช่วยเหลือซึ่งมีวิธีการในการติดตามผลดังต่อไปนี้ คือ

10.1 ให้นักสังคมสงเคราะห์ไปเยี่ยมที่บ้าน

10.2 ส่งจดหมายติดต่อไปยังผู้รับการสงเคราะห์โดยตรง

10.3 ส่งจดหมายติดต่อไปยังบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้เข้ารับการสงเคราะห์

10.4 ขอความร่วมมือจากประชาสงเคราะห์จังหวัด อำเภอท้องที่ กำหนด และผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยติดตามผล โดยส่งข่าวกลับมายังกรมประชาสงเคราะห์

10.5 สอบถามจากเพื่อน ๆ ของผู้รับการสงเคราะห์ด้วยกัน

การให้บริการด้านต่าง ๆ ที่ทางสถานสงเคราะห์จัดให้แก่หญิงที่เข้ารับการสงเคราะห์นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ทุก ๆ ฝ่ายในสถานสงเคราะห์ เช่น แพทย์ พยาบาล ครูที่สอนฝึกอาชีพ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ โดยทุกฝ่ายต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาของผู้รับการสงเคราะห์ที่มาจากรอบครัวและสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน อื่นจากการที่ผู้รับการสงเคราะห์เป็นผู้ที่ถูกส่งมาเข้ารับการฝึกอบรมภายหลังการพ้นโทษตามพระราชบัญญัติปราชัยการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่เข้ารับการสงเคราะห์ที่ไม่สมัครใจและผู้เข้ารับการสงเคราะห์บางพวกก็เป็นผู้ที่เคยอยู่ภายนอกสถานสงเคราะห์ซึ่งมีความสะดวกสบาย มีอิสระเสรี เคยมีเงินใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย แต่เมื่อต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งมีขอบเขตจำกัด มีระเบียบวินัยที่ต้องปฏิบัติตาม ก็เกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ บางพวกก็มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาทางครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดู เพราะเมื่อตนต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ทำให้ขาดผู้เลี้ยงดูครอบครัว บางรายติดยาเสพติดก่อนเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ บางรายมีระดับสติปัญญาต่ำ มีโรคประจำตัว อายุมาก เลยวัยเรียนทำให้เกิดความไม่พร้อมในการจะศึกษาวิชาความรู้และวิชาชีพ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทุก ๆ ฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพ ความสามารถที่มีอยู่ของแต่ละบุคคลให้แสดงออกมาอย่างเหมาะสม (อรชร ดิลกอุดมชัย, 2530) และแม้ว่าการให้บริการของทางสถานสงเคราะห์จะประกอบด้วยบริการในรูปแบบต่าง ๆ แต่การให้บริการในด้านการฝึกอาชีพจัดเป็นบริการที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้ที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติปราชัยการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ซึ่งได้เข้ารับการสงเคราะห์เหล่านี้สามารถกลับตัวได้ มีความรู้ติดตัวไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ที่ถูกต้องตามกฎหมายเลี้ยงตนเองได้

การฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์

การฝึกอาชีพจัดเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการปรับสภาพหญิงผู้ซึ่งพ้นโทษจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ.2503 เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นกลุ่มบุคคลที่ขาดความรู้ขาดฝีมือในการทำงานและไม่ได้ประกอบอาชีพที่เป็นหลักแหล่ง การจัดตั้งโครงการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ โดยจัดให้มีการดำเนินงานควบคู่ไปกับกระบวนการปรับสภาพอื่น ๆ อันได้แก่ การให้การศึกษาวิชาสามัญ การอบรมจิตใจและความประพฤติ เหล่านี้ จึงนับได้ว่าเป็นความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของผู้รับการสงเคราะห์ให้ได้ประสิทธิผลมากที่สุด เป้าหมายในการฝึกอาชีพให้แก่หญิงในสถานสงเคราะห์สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และฝีมือในการทำงาน
2. เพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้มีประสบการณ์ในวิชาชีพที่ตนถนัด ซึ่งจะทำให้เกิดนิสัยรักการทำงาน มีความรับผิดชอบ และจะทำให้เห็นคุณค่าการสงเคราะห์ของทางราชการ
3. เพื่อให้ผู้รับการสงเคราะห์ได้นำวิชาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพไปใช้ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ เนื่องจากการที่ผู้รับการสงเคราะห์ได้มีงานทำ มีรายได้ จะช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีขึ้นอันเป็นการป้องกันการกลับไปกระทำความผิดซ้ำเมื่อพ้นจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว (กรมประชาสงเคราะห์, อัดสำเนา)

หลักการในการฝึกอาชีพ

กรมประชาสงเคราะห์มีวัตถุประสงค์ที่จะให้การฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์เกิดประสิทธิผล และมีมาตรฐานอย่างแท้จริง ซึ่งในวิธีการปฏิบัติสามารถวิเคราะห์หลักการดำเนินงานได้ดังนี้ (สุวริย์ ณ ระนอง, 2525)

1. การฝึกอาชีพเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของผู้รับการสงเคราะห์ จะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานภายในประเทศ เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลย์ในด้านกำลังที่มีอยู่กับกำลังคนที่ต้องการจะผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2. การฝึกอาชีพจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคลโดยสถานสงเคราะห์จะพิจารณาจากพื้นฐานการศึกษา ความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ และประสบการณ์ในวิชาชีพนั้น ๆ

3. การฝึกอาชีพนั้นจะต้องคำนึงถึงระยะเวลาของการอยู่ในสถานสงเคราะห์ด้วยการวางหลักสูตรการฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้ารับการสงเคราะห์ต้องมุ่งให้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนจัดการฝึกอาชีพให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าการฝึกอาชีพของรัฐบาล หรือเอกชนทั่วไป

4. เมื่อผู้เข้ารับการสงเคราะห์ศึกษาครบตามหลักสูตรที่สถานสงเคราะห์กำหนด จะต้องจัดให้มีการสอบเทียบความรู้จากสถานสงเคราะห์หรือสถาบันของรัฐหรือเอกชนภายนอก เพื่อมอบวุฒิบัตรรับรองสำหรับใช้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพเมื่อพ้นจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว

กระบวนการในการฝึกอาชีพ (กรมประชาสงเคราะห์, 2530)

1. การทดสอบเชาวน์ปัญญา (I.Q. Test) ก่อนที่ผู้เข้ารับการสงเคราะห์จะได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพสาขาใด จะต้องผ่านการทดสอบเชาวน์ปัญญาจากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

1.1 ต้องการทราบพื้นฐานความรู้ ความถนัดทางการเรียนของผู้รับการสงเคราะห์แต่ละคน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาให้คำแนะนำแก่ผู้รับการสงเคราะห์เพื่อให้เขาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองตามความเหมาะสม

1.2 ต้องการทราบปัญหาและข้อบกพร่องของผู้รับการสงเคราะห์แต่ละคนซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักสังคมสงเคราะห์ในการร่วมมือแก้ไขปัญหาหรือให้คำแนะนำแก่ครูผู้ฝึกอบรมวิชาชีพให้ทำการฝึกอบรมง่ายขึ้น

2. การฝึกอาชีพแผนกต่าง ๆ ทางสถานสงเคราะห์ได้จัดทำหลักสูตรการฝึกอาชีพโดยคำนึงถึงคุณลักษณะและพื้นฐานของผู้รับการสงเคราะห์ที่มีระยะเวลาในการรับการสงเคราะห์จำกัดและมีระดับการศึกษาต่ำ จึงได้จัดเป็นหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระยะสั้นแผนกอาชีวศึกษาบางสาขาวิชาชีพนั้นทางสถานสงเคราะห์ได้นำหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ของโรงเรียนสารพัดช่าง

กรมอาชีวศึกษา และวายดับบลิวซีเอ (Y.W.C.A) มาใช้ในการฝึกอาชีพ อาชีพที่เปิดให้ฝึกอาชีพมีดังนี้ คือ

- 2.1 การตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
- 2.2 การตัดเย็บเสื้อผ้าชาย
- 2.3 การเสริมสวยสตรี
- 2.4 การช่างประดิษฐ์
- 2.5 การบ้านการเรือน
- 2.6 การโภชนาการ
- 2.7 ทอผ้าด้วยเครื่องจักร
- 2.8 ทอผ้ากึ่งระตุก
- 2.9 การบริหารการรถ
- 2.10 ตัดผมชาย
- 2.11 ทอพรม

ในปัจจุบัน ได้มีการเปิดวิชาชีพนอกใหม่ขึ้นโดยทางสถานสงเคราะห์บ้านเกร็ดตระการ ได้เปิดให้มีแผนกเสริมทักษะวิชาชีพสำหรับผู้เรียนจบหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งแล้ว และมีความประสงค์ที่จะศึกษาในวิชาชีพที่ยากยิ่งขึ้นต่อไปอีก ส่วนสถานสงเคราะห์บ้านนาริสวัสดิ์ก็ได้เริ่มเปิดแผนกวิชาขนาดแผนโบราณขึ้นใหม่ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่เรียนจบหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งแล้วและต้องการจะศึกษาในวิชาชีพที่ยากขึ้นไป นับว่าแผนกวิชาชีพที่เปิดขึ้นใหม่นี้เป็นที่สนใจของหญิงผู้เข้ารับการสงเคราะห์มาก

3. การประเมินผลการฝึกอาชีพ สถานสงเคราะห์มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพได้รับการประเมินผลทุกคน โดยหลังจากการฝึกอบรมอาชีพเสร็จสิ้นครบตามหลักสูตรแล้วจะมีการจัดให้สอบเทียบความรู้เพื่อเป็นการกลั่นกรองความรู้ความสามารถเป็นรายบุคคลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

3.1 การทดสอบเป็นการภายใน โดยสถานสงเคราะห์จัดตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ปกครองผู้ช่วยผู้ปกครอง และนักสังคมสงเคราะห์เพื่อดำเนินการภายหลังจากการฝึกอาชีพครบกำหนด 6 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาทางแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เข้ารับ

การฝึกอาชีพก่อนที่จะจัดให้สถาบันภายนอกมาดำเนินการให้และเพื่อนำไปปรับปรุงการฝึกอาชีพให้ดีขึ้นเพื่อสร้างความรู้สึกรักคิดให้กับบุคคลภายนอกใหม่ว่าการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ได้มาตรฐานอย่างแท้จริง

3.2 การสอบเทียบความรู้โดยสถานสงเคราะห์ติดต่อขอความร่วมมือจากสถาบันของทางราชการหรือเอกชน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม สมาคมวายดับบลิวซีเอ (Y.W.C.A.) มาดำเนินการให้ผู้ที่สามารถผ่านการสอบเทียบความรู้ดังกล่าวได้รับวุฒิบัตรรับรองจากหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป ส่วนวิชาอื่นที่ไม่สามารถหาสถาบันภายนอกมาดำเนินการสอบเทียบความรู้ให้ได้นั้น สถานสงเคราะห์จะจัดตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ ผู้ช่วยผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ และครูที่สอนวิชาอื่น ๆ มาดำเนินการสอบเทียบความรู้ให้และจะได้รับวุฒิบัตรรับรองเช่นเดียวกัน

ส่วนผู้ที่ผ่านการสอบเทียบความรู้ซึ่งยังไม่ถึงระยะเวลาที่จะได้รับการปล่อยตัวก็สามารถขอรับการฝึกอาชีพในแขนงอื่นเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญทางด้านวิชาอื่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้นหรือจะขอรับการฝึกอาชีพแขนงเดิมต่อไปก็ได้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและดุลยพินิจของสถานสงเคราะห์ (กรมประชาสงเคราะห์, 2531) รายละเอียดแผนฝึกอาชีพ ระยะเวลาในการฝึกและหน่วยงานที่ดำเนินการสอบวัดผล ดังจะแสดงในตารางต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแผนวิชาชีพที่เข้ารับการฝึก ระยะเวลาในการฝึกและหน่วยงานที่
ดำเนินการสอบวัดผลของสถานสงเคราะห์บ้านเกร็ดตระการและบ้านนารีสวัสดิ์ กองส้วมา
อาชีวสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์

ลำดับที่	แผนฝึกอาชีพ	สถานสงเคราะห์		ดำเนินการสอบวัดผล เทียบความรู้โดย
		บ้านเกร็ดตระการ หลักสูตร : เดือน	บ้านนารีสวัสดิ์ หลักสูตร : เดือน	
1.	ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี	6	6	กรมอาชีวศึกษา
2.	ตัดเย็บเสื้อผ้าชาย	6	6	กรมอาชีวศึกษา
3.	เสริมสวยสตรี	6	6	กรมอาชีวศึกษา
4.	การช่างประดิษฐ์	6	6	กรมอาชีวศึกษาและสมาคม วายดับเพลิงซีเอ
5.	การบ้านการเรือน	9	6	สมาคมวายดับเพลิงซีเอ
6.	โภชนาการ	6	6	กรมอาชีวศึกษา วายดับเพลิงซีเอ
7.	ทอผ้าด้วยเครื่องจักร	6	-	วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม
8.	ทอผ้าด้วยกี่กระตุก	6	6	วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม
9.	บริหารการก	6	6	กองส้วมาอาชีวสงเคราะห์
10.	ตัดผมชาย	-	6	กองส้วมาอาชีวสงเคราะห์
11.	ทอพรม	6	-	กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ที่มา: สรุปผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2530 กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

ผู้ที่ได้รับการฝึกอาชีพทุกคนเมื่อได้รับการฝึกอบรมอาชีพครบตามหลักสูตรแล้วก็จะได้รับการสอบวัดผลเทียบความรู้จากสถาบันต่าง ๆ โดยหากได้รับคะแนนสูงกว่าร้อยละ 65 ขึ้นไปก็จะถูกส่งไปฝึกอาชีพในแผนกอื่น ๆ ตามที่ผู้เรียนสนใจหรืออาจจะสมัครใจอยู่รับการฝึกอาชีพในแผนกเดิมต่อไปก็ได้ ส่วนผู้ที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบต่ำกว่าร้อยละ 65 จะให้การรับการฝึกอาชีพในแผนกเดิมไปก่อนจนมีความชำนาญมากขึ้น และสำหรับผู้ที่เข้ารับการฝึกอาชีพในแขนงใหม่ที่ทางแต่ละสถานสงเคราะห์จัดขึ้นใหม่นั้น ยังไม่มีการจัดดำเนินการสอบวัดผลแต่อย่างใด นอกจากนี้ผู้เข้ารับการสงเคราะห์บางคนที่ไม่สามารถเรียนการศึกษาสายสามัญหรือสายวิชาชีพได้ เนื่องจากมีสติปัญญาต่ำเป็นโรคจิต โรคประสาท ทางสถานสงเคราะห์อาจจัดให้ไปฝึกงานด้านอาชีพต่าง ๆ ที่ง่าย ๆ เช่น ให้ไปทำงานด้านโยธา รดน้ำต้นไม้ ปลุกต้นไม้ เหล่านี้เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของกรมประชาสงเคราะห์ในการจัดการฝึกอาชีพให้แก่หญิงที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประมวลการค้าประเวณี พ.ศ.2503 นั้นก็เพื่อให้หญิงเหล่านี้มีความรู้ในการประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้เมื่อออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี ไม่หันกลับไปยึดอาชีพเดิมอันจะทำให้เกิดผลเสียทั้งแก่ตนเองและสังคมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหญิงในสถานสงเคราะห์

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหญิงในสถานสงเคราะห์ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

ชัมัยพร วิทยานุล (2523) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ผลของการฝึกอาชีพที่มีต่อการมองตนเอง : การศึกษาเรื่องการปรับตัวทางสังคมของหญิงโสเภณีอาชีพ" มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาผลของการฝึกอาชีพที่มีต่อการมองตนเองของโสเภณีอาชีพและความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงอาชีพเมื่อพ้นการสงเคราะห์แล้ว ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือหญิงที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ดจำนวน 200 คน โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหญิงที่เพิ่งเข้ารับการสงเคราะห์และฝึกอบรมในระยะ 1-3 เดือน

และกลุ่มหญิงที่เข้ารับการสงเคราะห์และได้รับการฝึกอาชีพ ปรับสภาพร่างกายและจิตใจครบตามกระบวนการแล้วเป็นเวลา 9-12 เดือน ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างหญิงโสเภณี 2 กลุ่ม ในด้านการมองเห็นตนเองและในด้านความคาดหวังต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพเมื่อออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว ส่วนการศึกษาทัศนคติของคนทั่วไปที่มีต่อโสเภณีซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากทัศนคติของข้าราชการ กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ และกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 100 ราย พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเข้าใจและเห็นใจ แต่ยังไม่ยอมรับโสเภณีเข้ามาเป็นสมาชิกในสังคมเดียวกัน นอกจากนี้บุคคลทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการสงเคราะห์โสเภณีของทางราชการ

สุวริย์ ณ ระนอง (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกอบรมวิชาชีพแก่หญิงโสเภณี : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด" มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานสงเคราะห์ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร โดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหญิงในสถานสงเคราะห์บ้านปากเกร็ดที่เข้ารับการฝึกอาชีพแผนกต่าง ๆ 76 คน และครูที่สอนฝึกอาชีพทุกแผนกรวม 11 คน ผลการวิจัยพบว่า สถานสงเคราะห์ยังไม่สามารถดำเนินการฝึกอาชีพให้บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากจำนวนครูที่สอนวิชาชีพมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอาชีพทำให้ขาดความพร้อมในการสอน นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคด้านอุปกรณ์งบประมาณบุคลากรที่ใช้ในกระบวนการอบรมตลอดจนการจัดฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์ไม่เป็นไปตามหลักการที่วางไว้ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ทำให้สถานสงเคราะห์ไม่สามารถช่วยเหลือผู้เข้ารับการฝึกอาชีพให้ครบวงจรได้ จึงพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอาชีพที่ออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพโดยตรงหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เพียงส่วนน้อย และผู้เข้ารับการสงเคราะห์บางส่วนยังต้องการความช่วยเหลือในการปรับให้เข้ากับครอบครัวและสังคมเป็นอย่างดี

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ (2526) ได้ทำการศึกษาถึง ปัญหาโสเภณีกับการแสวงหามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหามาตรการที่ดีและเหมาะสมในด้านกฎหมายและด้านอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาโสเภณีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยศึกษาเชิงคุณภาพจากโสเภณีที่ถูกจับและเข้ารับการสงเคราะห์

ในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด จำนวน 30 ราย รวมทั้งศึกษาถึงทัศนคติและค่านิยม
 ท้องถิ่นของบิดามารดาของหญิงในสถานสงเคราะห์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ และชายหนุ่มใน
 อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และอำเภอฝาง
 จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณเป็นการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์โสเภณีในเขต
 อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 211 ราย แบ่งเป็นโสเภณีสมัครใจและไม่สมัครใจ
 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการไปประกอบอาชีพค้าประเวณีของหญิงโสเภณี
 ทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจมี 3 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
2. ปัจจัยทางวัฒนธรรม
3. ปัจจัยทางด้านสังคม

ส่วนกระบวนการในการก้าวเข้าสู่อาชีพประเวณีที่แตกต่างกันของกลุ่มที่สมัครใจและ
 ไม่สมัครใจ ในกลุ่มโสเภณีสมัครใจ ผู้ทำหน้าที่ชักจูงมักใช้ช่วงเวลาเทศกาลงานรื่นเริงประจำปี
 ของท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานขึ้นปีใหม่ ซึ่งมีหญิงสาวมาเที่ยว
 งานมาก ผู้ชักจูงจะมาทำความสนิทสนมกับหญิงสาวหรือครอบครัวของหญิงสาวโดยใช้รายได้ที่
 จะได้รับเป็นสิ่งจูงใจให้ออกไปทำงาน ส่วนหญิงสาวที่ไม่สมัครใจเพราะถูกล่อลวง ผู้ทำหน้าที่
 ชักจูงจะไม่แสดงตัวที่แท้จริงออกมาแต่จะมาในรูปของเพื่อนสนิท ญาติพี่น้อง โดยใช้ความ
 ชัดสนทางเศรษฐกิจและความหวังเพื่อทะเยอทะยานของหญิงสาวเป็นสิ่งจูงใจ รัฐมองว่าการค้า
 ประเวณีเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายจึงได้มีมาตรการทางกฎหมายซึ่งเดิมรัฐอนุญาต
 ให้มีการค้าประเวณีได้โดยชอบด้วยกฎหมายมีพระราชบัญญัติป้องกันลัทธิโจร ร.ศ.127 บังคับใช้
 และได้ยกเลิกในปี พ.ศ.2503 เพราะรัฐไม่อนุญาตให้มีการค้าประเวณีโดยถูกต้องตามกฎหมาย
 อีกต่อไป จึงได้มีพระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2503 ระบุความผิดเกี่ยวกับการค้า
 ประเวณีเป็น 2 กรณี คือกรณีแรกเป็นความผิดของผู้กระทำการค้าประเวณี กรณีที่ 2 เป็น
 ความผิดของบุคคลอื่นที่สนับสนุนหรือเกี่ยวข้องให้มีการค้าประเวณีซึ่งมาตรการทางกฎหมายมี
 นโยบายเพียงแต่ปรามการค้าประเวณีให้น้อยลงหรือควบคุมมิให้มากขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังมี
 มาตรการการให้การสงเคราะห์โสเภณีให้มีโอกาสประกอบอาชีพอื่นด้วยการจัดการฝึกอาชีพให้
 ภายหลังการพ้นโทษฐานค้าประเวณี โดยกรมประชาสงเคราะห์กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้ง

สถานสงเคราะห์ขึ้น 3 แห่ง มีระยะเวลาในการให้การสงเคราะห์เป็นเวลา 1 ปี และเมื่อผู้เข้ารับการสงเคราะห์ได้รับการส่งตัวกลับภูมิลำเนาเดิมหลังผ่านการสงเคราะห์ครบกำหนดเวลาแล้ว จากการติดตามผลการปลดปล่อยในระยะเวลา 2 ปี ของสถานสงเคราะห์ พบว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เข้ารับการสงเคราะห์มักย้ายที่อยู่อาศัยทำให้การติดตามผลเป็นไปด้วยความลำบาก ส่วนในรายที่ติดตามผลได้พบว่าส่วนใหญ่หญิงที่ออกไปจากสถานสงเคราะห์มักกลับไปประกอบอาชีพค้าประเวณีอีก ส่วนแนวโน้มในการเลิกประกอบอาชีพค้าประเวณีนั้นมีข้อจำกัดที่น่าสนใจ คือ เรื่องวัยและสุขภาพของหญิงโสเภณีที่ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพนี้ได้ถาวร นอกจากนี้ยังพบว่า โสเภณีทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจมีแนวโน้มต้องการเลิกอาชีพนี้ถึง 88.79% และ 81.05% โดยให้เหตุผลว่าเบื่อหน่ายต่อความจำเจของอาชีพที่สังคมรังเกียจ และต้องการกลับไปภูมิลำเนาเดิมตามลำดับ

สุภารัตน์ ศุภนิพนธ์ และคณะ (2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรีไทยกับปัญหาสิทธิมนุษยชน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงธรรมชาติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศซึ่งนำไปสู่การแสวงหาบริการต่าง ๆ ทางสังคมรวมทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชน การจำกัดทางเลือกและโอกาสของการดำเนินชีวิต ความคาดหวังแผนการในอนาคตและความคิดเห็นของสตรีไทยที่มีต่อผลกระทบของปัญหาต่าง ๆ 4 ประเภท คือ 1. ปัญหาการค้าประเวณี 2. กามโรค 3. การทำแท้ง 4. การწ်งบริการสวัสดิการแม่และเด็ก จากการสัมภาษณ์สตรีที่มีปัญหาป่วยเป็นกามโรคแล้วมารับการบริการตรวจรักษาจำนวน 300 ราย จากหน่วยควบคุมกามโรคจำนวน 10 แห่งสตรีที่มาขอรับบริการด้านการรักษาอาการแทรกซ้อนที่มีผลต่อการทำแท้งซึ่งผิดกฎหมายจำนวน 100 ราย จากโรงพยาบาลต่าง ๆ ของรัฐจำนวน 7 แห่ง และกลุ่มสตรีที่มีปัญหาด้านสวัสดิการแม่และเด็ก จำนวน 22 ราย จากหน่วยงานที่ใช้บริการด้านนี้ 2 แห่ง และสตรีที่ถูกจับเพราะกระทำผิดตามพระราชบัญญัติปราบการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ซึ่งกำลังรับบริการฟื้นฟูปรับสภาพจิตใจและฝึกอาชีพจากสถานสงเคราะห์หญิงของกรมประชาสงเคราะห์ 3 แห่ง รวม 120 ราย ผลจากการวิจัย พบว่า ธรรมชาติของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรีไทยมี 2 รูปแบบ คือ 1. แบบสมัครใจ 2. แบบไม่สมัครใจ ในกลุ่มสตรีที่มีปัญหาด้านการค้าประเวณี พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มสตรีเหล่านี้จะยอมรับต่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยถือว่าการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเป็นเรื่องของการซื้อขายซึ่งขัดต่อหลัก

สิทธิมนุษยชนในข้อ 4 ที่ห้ามการค้าทาสในทุกรูปแบบ ผลของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรีไทยทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาการค้าประเวณี การป่วยเป็นกามโรค การทำแท้งและการทอดทิ้งเด็ก ตามลำดับ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ มีผลกระทบต่อสุขภาพและจิตใจ สำหรับในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบางอย่างนั้นกลุ่มสตรีที่ประกอบอาชีพค้าประเวณีเห็นว่า การลงโทษเฉพาะสตรีที่ประกอบอาชีพนี้ไม่ยุติธรรม ควรมิบทลงโทษฝ่ายชายที่ได้รับความสุขจากการใช้บริการดังกล่าว หญิงที่ประกอบอาชีพค้าประเวณีส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการควบคุมกามโรคแต่ไม่เห็นด้วยกับการจดทะเบียนการค้าประเวณี ทั้งนี้เพราะสังคมยังไม่ยอมรับ

ขวัญวงศ์ เจริญวงศ์ (2529) ได้ทำการศึกษาถึงการนำระบบคุมความประพฤติโดยการส่งคนส่งเคราะห์มาใช้ในการส่งเคราะห์หญิงโสเภณี มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของเจ้าหน้าที่สถานส่งเคราะห์หญิงโสเภณีที่มีต่อการนำระบบคุมความประพฤติโดยการส่งคนส่งเคราะห์มาใช้ในการส่งเคราะห์หญิงโสเภณี โดยนำตัวแปรด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่งเคราะห์หญิงโสเภณี ความพอใจในการปฏิบัติงาน และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการคุมความประพฤติมาพิจารณา ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่สถานส่งเคราะห์หญิงในสังกัดกองสัมมาอาชีวะส่งเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 172 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่สถานส่งเคราะห์หญิงโสเภณีที่มีภูมิลำเนาในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ภูมิลำเนา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่งเคราะห์หญิงโสเภณี ความพอใจในการปฏิบัติงานและความรู้เกี่ยวกับการคุมความประพฤติแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการนำระบบคุมความประพฤติโดยการส่งคนส่งเคราะห์มาใช้ในการส่งเคราะห์หญิงโสเภณี การกำหนดคุณสมบัติหญิงโสเภณีที่จะได้รับการคุมความประพฤติ การกำหนดวิธีการคุมความประพฤติ การกำหนดวิธีการติดตามผลการคุมความประพฤติและมีทัศนคติเกี่ยวกับการยกเลิกการคุมความประพฤติโดยการส่งคนส่งเคราะห์ไม่แตกต่างกันแต่อย่างใดโดยเจ้าพนักงานที่สถานส่งเคราะห์หญิงโสเภณีส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ควรจะนำระบบคุมความประพฤติโดยการส่งคนส่งเคราะห์มาใช้ในการส่งเคราะห์หญิงโสเภณี หญิงโสเภณีที่จะได้รับการคุมความประพฤตินั้นควรจะพิจารณาจากคุณสมบัติต่าง ๆ ตามที่ทางสถานส่งเคราะห์เป็นผู้กำหนด

และเมื่อหญิงโสเภณีรายใดที่ได้รับการคุมความประพฤติแทนการสงเคราะห์แล้ว สถานสงเคราะห์ จะดำเนินการติดตามผลการคุมความประพฤติตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งถ้าหญิงโสเภณีที่ได้รับการ คุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการคุมความประพฤติก็ต้องถูกนำตัวกลับมาเข้ารับ การสงเคราะห์ใหม่

อรชร ดิลกอุดมชัย (2530) ได้ทำการศึกษาถึงความคาดหวังต่อสถานแวดล้อมที่มี ผลต่อการปรับตัวของตนเอง โดยศึกษาเฉพาะกรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมในสถานสงเคราะห์หญิง บ้านเกร็ดตระการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อสภาพ แวดล้อมที่มีผลต่อการปรับตัวตลอดจนปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้เข้ารับ การฝึกอบรม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่หญิงที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ บ้านเกร็ดตระการ จำนวน 77 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ จำนวน 71 ราย และศึกษาในลักษณะ Case Study อีก 6 ราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึก อบรมมีความคาดหวังที่ดีต่อการปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวและชุมชนเนื่องจากหญิงที่เข้ารับ การสงเคราะห์ส่วนใหญ่คิดเลิกระงับอาชีพค้าประเวณีและต้องการกลับไปอยู่ชุมชนเดิม โดย ให้เหตุผลว่าอยากกลับตัวเป็นคนดี ครอบครัวไม่ยอมรับเรื่องการค้าประเวณี กลัวถูกจับเข้า สถานสงเคราะห์อีก นอกจากนี้ยังคาดหวังว่าจะได้รับการต้อนรับจากครอบครัวเหมือนเดิม และรู้สึกมีความสุขหากได้กลับไปอยู่กับครอบครัว อย่างไรก็ตามผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังมึ ความกังวลใจที่จะประสบกับปัญหาการไม่ยอมรับจากครอบครัวและเพื่อนบ้าน ปัญหาการทำงาน ทำและปัญหาการเงินซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่คาดว่าจะมีผลต่อการปรับตัวของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งอาจจะผลักดันให้กลับไปค้าประเวณีอีกเนื่องจากความคาดหวังนี้เป็นเพียงความคิดเห็นที่ยัง ไม่ได้เกิดขึ้นจริง วิธีการแก้ไขปัญหาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหากคนในชุมชนไม่ยอมรับมี หลายวิธี ได้แก่ ไม่สนใจ ยอมรับปฏิบัติตนให้ดีขึ้น ไม่อยู่ในชุมชน แยกตัวเอง นอกจากนี้ผู้ เข้ารับการฝึกอบรมยังต้องการความช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัว และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด หากมีปัญหาในการปรับตัว และส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีสถานที่พักพิงเพื่อเตรียมความพร้อมใน การปรับตัวก่อนกลับภูมิลำเนาเดิม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหญิงในสถานสงเคราะห์ดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าหญิงในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่ต้องการเลิกประกอบอาชีพค้าประเวณีและกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิม และถึงแม้ว่าอาชีพค้าประเวณีจะทำรายได้ให้มากมายเพียงใดก็ตาม แต่ข้อจำกัดของอาชีพประเวณีซึ่งได้แก่ อายุ สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ประกอบกับอาชีพค้าประเวณีเป็นอาชีพที่สังคมรังเกียจ ทำให้หญิงที่เคยประกอบอาชีพค้าประเวณีส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเลิกอาชีพนี้ อนึ่งปัญหาโสเภณีของประเทศเรานั้นนับเป็นปัญหาสังคมที่มีรากฐานของปัญหาอยู่ที่การศึกษา หญิงที่ประกอบอาชีพค้าประเวณีส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาน้อยและไม่มีความรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้นการให้การศึกษาทางวิชาชีพจึงเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหาระยะยาวได้ การศึกษาอาชีพจะช่วยให้หญิงเหล่านี้มีความรู้ติดตัวสามารถประกอบอาชีพสุจริตอื่น ๆ ได้ และไม่หันกลับไปประกอบอาชีพเดิมอีก โดยก่อนอื่นทางสถานสงเคราะห์ควรที่จะได้ทราบถึงทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์เสียก่อน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขทัศนคติทางการฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์ให้ดีขึ้นต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง

ความหมายและความสำคัญของภูมิหลัง

มานิต มานิตเจริญ (2514) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ภูมิหลัง" ไว้ว่า ภูมิหลัง (นาม) หมายถึง ประวัติความเป็นอยู่ดั้งเดิม

ชุลีพร ศรีเทวินทร์ (2529) ได้ให้คำจำกัดความของภูมิหลังไว้ว่า ภูมิหลัง หมายถึง ประวัติและลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ภูมิสำเนา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา การศึกษาของบิดามารดา ความตั้งใจในการประกอบอาชีพ เหตุผลในการเข้าเรียน เหล่านี้เป็นต้น

อรรช ติลลกุลดมชัย (2530) กล่าวว่า บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีภูมิหลังทางด้านครอบครัวแตกต่างกัน และครอบครัวก็นับเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนอกเหนือจากพันธุกรรม

เสาวนีย์ จันทรเจ็ดศักดิ์ (2524) ได้กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของมนุษย์ คือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของคนนั้นอาจใช้คำว่า "ตัวกระตุ้นทางสังคม" (Social Stimuli) แทนก็ได้ ซึ่งหมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้เกิด พฤติกรรมทางสังคมของแต่ละบุคคลให้มีลักษณะความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรม แตกต่างกันไป

ยัง และแมค (Young and Mack, 1951) ได้กล่าวว่า การศึกษาภูมิหลังทางครอบครัวเป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นอยู่ดั้งเดิมของบุคคลนั้น โดยต้องมีการศึกษาถึง เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ลักษณะของการประกอบอาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้น กล่าวได้ว่า การศึกษาถึงภูมิหลังของบุคคลเป็นการศึกษาถึงสภาพทางสังคมของบุคคลนั้นนั่นเอง

สุขุม ศรีบุรินทร์ (2525) ได้แบ่งสถานภาพทางสังคมออกเป็น 2 แบบ คือ

1. สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด (Ascribed Status) เป็นสิ่งหรือมรดกที่บุคคลได้มาแต่แรกเกิดโดยไม่คำนึงถึงความสามารถใด ๆ หรือสิ่งแวดล้อมใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ เครือญาติ ลักษณะร่างกาย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ได้มาเป็นมรดกสืบทอดเนื่องกันมาแต่แรกเกิด

2. สถานภาพที่ได้มาภายหลัง (Achieved Status) เป็นสถานภาพที่บุคคลได้มาโดยความรู้ความสามารถ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นการบ่งชี้ถึงสัมฤทธิภาพของบุคคลอันสามารถกล่าวได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

2.1 สถานภาพทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนจนจบชั้นระดับต่างๆ เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา ปริญญา เป็นต้น

2.2 สถานภาพทางอาชีพ ได้แก่ การเป็นครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจ จากระดับธรรมดาจนถึงระดับสูงสุด เช่น เป็นอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ เป็นต้น

2.3 สถานภาพทางการเมือง ในสังคมย่อมมีการจัดระเบียบสังคม มีผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง ปริมาณงาน ความรับผิดชอบ สิทธิหน้าที่ และอำนาจ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี มีสถานภาพต่างกัน หรืออีกนัยหนึ่ง ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานมีสถานภาพสูงกว่า

ตำแหน่งได้บังคับบัญชา เพื่อจะได้บริหารและสั่งการได้ตามสถานภาพสังคมจึงได้กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายไว้

2.4 สถานภาพทางเศรษฐกิจ บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน บางครอบครัวยากจนมีหนี้สิน มีชีวิตอยู่ด้วยความอดคัดขัดสนยากไร้อนาคตจัดว่าเป็นคนจน บางครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีทรัพย์สินสมบัติมาก มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตก็นับว่าเป็นคนรวย เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี และอภิมหาเศรษฐี เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางครอบครัวหรือภูมิหลังทางครอบครัวของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันล้วนมีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติของบุคคลทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกของมนุษย์ เริ่มจากที่ทุกคนเกิดมาเป็นสมาชิกของครอบครัวอันเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญ ภายในสถาบันครอบครัวจะมีโครงสร้างและหน้าที่ (Structure function) ซึ่งจะกำหนดแบบแผนความประพฤติและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนการแสดงความสัมพันธ์ต่อกัน (Francis J. Brown, 1962) ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) ได้ทำการศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน พบว่า สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวหรือสภาพแวดล้อมทางบ้าน องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน และจากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชากรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2517) ซึ่งได้สรุปปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนดังนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งและส่งผลอย่างมากต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนประกอบด้วย
 - 1.1 การจัดหาอุปกรณ์ประกอบการเรียนให้เด็ก
 - 1.2 การลงทุนเพื่อการศึกษา
2. ทรรศนะต่อการศึกษาและอนาคตของเด็ก ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาและวางอนาคตของเด็กไว้เหมือนกับของตน
3. ลักษณะการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนต้องขาดเรียนหรือออกกลางคันเพื่อไปช่วยแรงงานในบ้านหรือไร่นา

4. แบบแผนการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนใหญ่ยึดการพนันและสุรา นักเรียนบางคนขาดเรียนเพราะตามผู้ปกครองไปบ่อนหรือเล่นการพนันกันเอง

5. สถานที่ตั้งของบ้านนักเรียนที่อยู่อาศัยไกลจากโรงเรียนเท่าไรก็ต้องเสียเปรียบทางการศึกษามากขึ้นเท่านั้น

6. ขนาดของครอบครัวนักเรียนที่มาจากครอบครัวใหญ่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวขนาดเล็ก

7. การศึกษาของบิดามารดาและบุคคลที่มีอายุสูงกว่านักเรียน ปรากฏว่าระดับการศึกษาของบิดามารดา ยิ่งสูงเท่าไรก็ยิ่งจะตั้งความหวังให้เด็กได้รับการศึกษาสูงขึ้นเท่านั้น

นิภาพรรณ แก่นคง (2532) กล่าวไว้โดยสรุปว่า สถานภาพของบิดามารดาโดยอาศัยการพิจารณาจากปัจจัย 3 ประการที่สำคัญ คือ อาชีพ การศึกษา ความมั่งคั่งหรือรายได้นั้น ก่อให้เกิดความแตกต่างในการดำเนินชีวิตและค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ประสบผลสำเร็จ อาทิเช่น บิดามารดาที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะตระหนักถึงคุณค่าในการศึกษาเพื่อเกียรติเพื่อชื่อเสียงและพยายามที่จะรักษาสถานภาพระดับเดิมของตนไว้ ดังนั้นในการอบรมเลี้ยงดูลูกจึงมักจะมีครู อาจารย์มาสอนพิเศษและคอยให้คำแนะนำอันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการเรียนของลูกอยู่ในระดับดี หรือกลุ่มบิดามารดาที่มีสถานภาพทางสังคมปานกลาง บิดามารดาจะตระหนักในคุณค่าของการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ จึงสนับสนุนและคาดหวังลูกให้เรียนได้ผลดีอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มบิดามารดาที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ บิดามารดา มักไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูง ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของการศึกษาและประกอบกับต้องมุ่งสนใจในการทำงานเลี้ยงชีพ เพราะงานที่ทำไม่แน่นอนมั่นคง มีโอกาสตกงานบ่อย ๆ รายได้ไม่ดีจึงไม่มีเวลามาสอนใจในตัวเด็ก เด็กจะเรียนอย่างไรประสบผลสำเร็จในการเรียนแค่ไหนไม่รู้ ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จเด็กจะออกมาหางานทำ พ่อแม่ก็ยิ่งพอใจที่ช่วยเป็นแรงงานให้ครอบครัว เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่แต่ละบุคคลได้รับ บุคคลแต่ละบุคคลจึงน่าจะมีความคิดความอ่าน ความเชื่อ มีพฤติกรรม ตลอดจนทัศนคติแตกต่างกันไปตามสถานภาพและภูมิหลังทางครอบครัวของแต่ละบุคคลนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละครอบครัว

ได้ให้ความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ มีสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวตลอดจนมีฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในครอบครัวดีเพียงใด ดังเช่นที่ ชาลส์ ดับบลิว โคลเตอร์ (Charles W. Coulter อ้างใน พรทิพา หอมจันทร์, 2529) ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่ดีนั้นอาจนำไปสู่ปัญหาครอบครัวและกลายเป็นปัญหาสังคมได้ ลักษณะครอบครัวที่ส่งเสริมให้เด็กเป็นเด็กที่มีปัญหานั้น ได้แก่ ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพภายในบ้านไม่ดีเนื่องจากการเข้มงวด ลำเอียง การทอดทิ้งลูก ไม่เอาใจใส่ และมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เหล่านี้เป็นต้น ได้มีการศึกษาพบว่า โสเภณีส่วนหนึ่งต้องเสียบิดามารดาตั้งแต่เด็ก ๆ และถูกขับไล่ออกจากบ้านหรือถูกปล่อยปละละเลย ขาดการเอาใจใส่ และมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน มูลเหตุเหล่านี้ทำให้หญิงสาวมีความโน้มเอียงไปสู่การเป็นโสเภณี (ชัมยพร วิทยานุล, 2523) จะเห็นได้ว่าภูมิหลังของบุคคลซึ่งแตกต่างกันล้วนมีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ต่อความคิด ความอ่าน ทักษะคติ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลอันจะส่งผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมและมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ทั้งจากต่างประเทศและในประเทศไทยดังจะกล่าวต่อไปนี้

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภูมิหลัง ดังนี้ คือ สโมค (Smoke, 1957) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาที่เรียนสำเร็จ และไม่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยอินเดียนา พบว่า นักศึกษาที่เรียนไม่สำเร็จนั้นเป็นนักศึกษาที่มีภูมิหลังมาจากชนบทมากกว่านักศึกษาที่พักอยู่หรือเป็นคนที่พักอาศัยอยู่ในตัวเมืองถึง 2 เท่า

คอสเตอร์ (Coster, 1959) ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหรือสภาพทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 878 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแบ่งตามรายได้ของผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงมีจำนวนมากกว่านักเรียนกลุ่มที่มา

จากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและต่ำ โดยนักเรียนกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและต่ำ แฟรงเคิล (Frankel, 1962) ได้ทำการค้นคว้าเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ขาดเรียนบ่อย ทำผิดวินัยมาก

โคปรา (Chopra, 1967) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพของบิดามารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในประเทศอินเดีย โดยทำการศึกษาในเมือง ลักเนา (Lucknow) ประเทศอินเดีย เพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดามารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอายุระหว่าง 14-17 ปี จำนวน 1,359 คน จากโรงเรียนมัธยมในเมืองหลวง 32 โรงเรียน และในชนบทอีก 6 โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า อาชีพของบิดามารดาซึ่งเป็นเครื่องบอกระดับทางสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของบุตร

คราฟท์ (Kraft, 1969) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยใช้นักศึกษาปีหนึ่งแผนกวิทยาศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 368 คน ตัวแปรที่ใช้ประกอบด้วย เพศ เชื้อชาติ ที่อยู่อาศัย อาชีพของพ่อแม่ ชนิดของโรงเรียนที่จบมา คณะที่เลือก ผลปรากฏว่า

1. นักศึกษาหญิงทำคะแนนได้สูงกว่านักศึกษาชาย
2. นักศึกษาที่มีเชื้อชาติจีนเรียนได้ดีกว่านักศึกษาที่มีเชื้อชาติไทย
3. เด็กที่อยู่ในต่างจังหวัดมีโอกาสเข้าเรียนน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร
4. บุตรข้าราชการ และนักธุรกิจ จะมีโอกาสเข้าเรียนมากกว่า และเรียนได้ดีกว่า

บุตรเกษตรกร และลูกจ้าง

5. นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ (เดือนละ 500 บาท) สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้น้อยกว่านักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง

6. คณะครุศาสตร์ และแพทยศาสตร์เป็นคณะที่เด็กเลือกเรียนมากที่สุด ส่วนคณะเกษตรศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี เป็นคณะที่มีผู้เลือกน้อยที่สุด

ไซเดล (Scidel, 1970) ได้สำรวจความแตกต่างของทัศนคติและความคิดเห็น
 ของนักเรียนกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นที่
 ห่างไกลความเจริญกับโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นที่เจริญแล้ว พบว่าสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์
 ที่ต่างกันมีผลต่อทัศนคติและค่านิยมด้วย

วอร์ริงตัน และแกรนท์ (Worthington and Grant, 1971) ได้ศึกษาถึง
 องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนโดยใช้นิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยยูทาห์
 (Utah) เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนิสิตชาย 1,270 คน และหญิง 990 คน จากการศึกษา
 พบว่า นิสิตที่มีบิดามารดา มีรายได้สูงและปานกลางจะได้รับผลสำเร็จทางการเรียนสูงกว่านิสิต
 ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำกว่า เพราะฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นตัวแปรที่
 สำคัญที่จะกำหนดทัศนคติ แรงจูงใจ และค่านิยมด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรที่ทำนายผล
 สำเร็จทางการเรียนได้ดีเรียงตามลำดับได้แก่เพศของนิสิต สถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของ
 โรงเรียน ระดับความสำคัญของการตั้งเป้าหมายในวิชาการ รายได้ของครอบครัว บทบาทของ
 การเลือกอาชีพในอนาคตและจำนวนเด็กในครอบครัว

อเล็กซานเดอร์ และซิมมอนส์ (Alexander and Simmons, 1975) ได้ศึกษา
 กลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนอายุ 13-18 ปี จำนวน 80 คน ตัวแปรตามได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสและวิชาเลขคณิต ส่วนตัวแปรอิสระมี 130 ตัวแปร
 ซึ่งมีตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมรวมอยู่ด้วย ผลการวิจัยพบว่า สถานทางเศรษฐกิจและสังคม
 มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกวิชา ตัวแปรเหล่านั้นได้แก่อาชีพของบิดา ระดับ
 การศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัวและเงินเดือนของบิดา

ฮาร์เลย์ (Harley, 1976) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเลือกลำดับ
 ตัวแปรและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระหว่างนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาในระดับชั้น
 ปีที่ 4 จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดา และแรงจูงใจในการเรียนรู้จะช่วย
 ทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เซกตัน
 (Sexton, 1961) ที่ศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผล
 ทางการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก

ผลการวิจัยในประเทศไทย

ผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับภูมิหลังในด้านต่าง ๆ ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ คือ วัฒนา นุ่มเล็ก (2512) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 232 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงและต่ำอย่างละ 116 คน ผลการศึกษพบว่า องค์ประกอบที่เป็นเครื่องบอกความแตกต่างของคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดาและพี่น้อง ความเป็นอยู่ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา และฐานะทางบ้าน กล่าวคือ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงจะมีองค์ประกอบดังกล่าวอยู่ในระดับดีกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .02 ยกเว้นในเรื่องจำนวนพี่น้องระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงและต่ำไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมพงษ์ มั่นระวัง (2513) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย พบว่า อาชีพของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ และเรียนต่อของนักเรียนมากกว่าตัวครูผู้สอน โดยที่นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพ ทำไร่ ทำนา ทำสวน จะเลือกเรียนต่อสายอาชีพมากกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย ครู และข้าราชการอื่น ๆ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2514) ได้ทำการศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนิสิตปริญญาตรีทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตสาขาทางการศึกษา จำนวน 336 คน จากวิทยาลัยการศึกษา 5 แห่ง คือ วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน มหาสารคาม และพิษณุโลก องค์ประกอบที่ศึกษามี 3 ด้าน คือ องค์ประกอบทางสถานศึกษาโดยถือเอาคะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 เป็นสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ผลการศึกษพบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาคือ อายุ จำนวนพี่น้องในครอบครัว ลำดับที่การเป็นบุตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตราภา กุศลบุตร (2522) ที่พบว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ เพศ อายุ และภูมิลำเนา

กิตติ เสริบุตร (2517) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทำให้ผู้หญิงก้าวเข้าสู่อาชีพค้าประเวณีได้ง่ายนั้น ได้แก่ การได้รับการศึกษาน้อย ไม่มีภูมิปัญญาที่จะไปประกอบอาชีพอื่นที่จะมีรายได้พอเลี้ยงตนเองได้ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ บางคนก็มาจากครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน บิดาไปมีภรรยาอื่น มารดาไปมีสามีใหม่ ทำให้ลูกไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว ชาติที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ทำให้ถูกชักชวนเข้าสู่อาชีพค้าประเวณีได้ง่ายกว่าหญิงสาวที่มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวอบอุ่นและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี

ประพันธ์ เจียรกุล (2519) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าเด็กนักเรียนที่เป็นบุตรพ่อค้าและข้าราชการมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เป็นบุตรชาวนาหรือเกษตรกร และพบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีขนาดแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

มารศรี กองเกตุ (2523) ได้ศึกษาผลของทัศนคติ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของบิดามารดาที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 14-18 ปี จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ แบบสอบถามประวัติส่วนตัวของนักเรียน แบบสำรวจความพอใจในอาชีพ และแบบสอบถามทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ผลการศึกษพบว่า ทัศนคติของบิดามารดาไม่มีผลกระทบต่อทางเลือกอาชีพของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการศึกษาของบิดาและรายได้ของบิดามารดามีผลกระทบต่อทางเลือกอาชีพของนักเรียน ส่วนระดับการศึกษาของมารดาและอาชีพของบิดามารดาไม่มีผลกระทบต่อทางเลือกอาชีพของนักเรียน

จิรพรรณ กลดิลก (2525) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรายได้ของอาชีพหญิงในบ้านปากเกร็ดที่มีต่อเศรษฐกิจในครัวเรือนของตนในท้องถิ่นชนบท พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดต่อการประกอบอาชีพค้าประเวณีของโสเภณีทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจมี 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านสังคม ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจจะนับว่ามีส่วนผลักดันให้หญิงสาวเข้ามาประกอบอาชีพค้าประเวณีมากเพราะรายได้ของครอบครัวที่หามา

ได้ไม่พอกับรายจ่าย พ่อแม่บางครอบครัวถึงกับส่งบุตรสาวมาค้าประเวณี หรือบางทีหญิงสาวก็สมัครใจหนีทางบ้านมาหางานทำเพื่อต้องการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งรายได้จากการค้าประเวณีที่ส่งกลับไปให้ครอบครัวมากกว่ารายได้เดิมของครอบครัวถึงกว่าเท่าตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถ ดิลกอุดมชัย (2530) ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยที่ผลักดันให้หญิงสาวประกอบอาชีพค้าประเวณีเพราะเป็นอาชีพที่หาเงินได้คล่อง ไม่ต้องลงทุนลงแรงมากนัก และสามารถหาเงินมาใช้ได้เร็วกว่าอาชีพอื่น ๆ

นางน้อย ปัญจพรรค (2525) ได้ศึกษาพบว่าหญิงที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าประเวณีส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยและมาจากครอบครัวใหญ่ โดยเป็นลูกคนโตของครอบครัวที่บิดามารดาประกอบอาชีพกสิกรรม ประกอบกับการที่บิดามารดามีการศึกษาน้อยไม่ได้มีการเน้นการปลูกฝังสั่งสอนให้มีความเคารพและเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตนเองเท่าที่ควร เมื่อครอบครัวประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจที่ส่งบุตรของตนให้เข้ามาค้าประเวณี บางรายหญิงสาวก็สมัครใจที่จะเข้ามาประกอบอาชีพนี้ด้วยตัวเองเพราะเห็นว่าสามารถทำรายได้ดีกว่าอาชีพอื่นหลายเท่าตัว นอกจากนี้ในบางชนบทที่ห่างไกลความเจริญโดยเฉพาะในภาคเหนือ พบว่า บิดามารดามักมีรายได้จากบุตรสาวที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าประเวณีมากขึ้นกว่าการประกอบอาชีพเดิม และมีความเห็นว่าการประกอบอาชีพค้าประเวณีไม่เป็นการเสียหายแต่อย่างใด

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ (2526) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพภายในครอบครัวของหญิงโสเภณี พบว่า หากความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นไปด้วยดี สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เกิดความรักความอบอุ่น และความมั่นคงในครอบครัวแล้วโอกาสที่หญิงสาวจะหันเหชีวิตไปนอกกลุ่มนอกลทางไม่ว่าจะโดยการตัดสินใจเองหรือถูกชักจูงย้อมเป็นไปได้ยาก ส่วนสาเหตุที่หญิงสาวเข้าสู่อาชีพค้าประเวณีเป็นเพราะสมัครใจและถูกล่อลวง นอกจากนี้จากการที่ชายหนุ่มในบางหมู่บ้านมีทัศนคติยอมรับการประกอบอาชีพค้าประเวณี โดยมีความเห็นว่าการที่หญิงออกไปค้าประเวณีนั้นเปรียบเสมือนการออกไปทำงานอย่างหนึ่งและชายหนุ่มส่วนใหญ่ไม่มีความรังเกียจในอาชีพเดิมของโสเภณีและยินดีที่จะแต่งงานด้วย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่ย่ำแย่ของสังคมทำให้หญิงสาวจากทุกภาคของประเทศมีแนวโน้มเข้าสู่อาชีพค้าประเวณีสูงขึ้น

ยุพา วงศ์ไชย และคณะ (2531) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการไปประกอบอาชีพค้าประเวณีของสตรีไทยในต่างประเทศ พบว่า หญิงที่ประกอบอาชีพค้าประเวณีส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-32 ปี มีบิดามารดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ การเข้าสู่อาชีพค้าประเวณีสืบเนื่องมาจากความต้องการที่จะช่วยเหลือครอบครัวทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทางครอบครัวก็พอใจและภูมิใจเป็นอย่างมาก เพราะเงินที่ได้รับจากการค้าประเวณีช่วยให้มีสถานภาพทางครอบครัวดีขึ้นในสังคม

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภูมิหลังดังกล่าวข้างต้นพบว่า มีภูมิหลังหลายด้านที่ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์ไม่ว่าจะเป็นภูมิหลังในด้านอายุ ภูมิฐานะ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของครอบครัว จำนวนพี่น้องในครอบครัวตลอดจนสาเหตุในการประกอบอาชีพค้าประเวณี รายได้ที่เคยได้รับจากการค้าประเวณีและความคิดเห็นของครอบครัวต่อการประกอบอาชีพค้าประเวณี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงทัศนคติที่มีต่อการฝึกอาชีพของหญิงในสถานสงเคราะห์ที่มีภูมิหลังต่างกัน เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการฝึกอาชีพให้แก่หญิงในสถานสงเคราะห์ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย